

УНИВЕРЗИТЕТСКА
И. бр. 48254

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

БРАНИЧ

ОРГАН АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У БЕОГРАДУ

Уредници Бранича су претседник и заменик претседника Адвокатске Коморе у Београду Владимир Св. Симић и Милан Драговић
Власник и издавач Бранича је Адвокатска Комора у Београду коју преставаљају претседник Владимир Св. Симић и заменик претседника Милан Драговић

У име Одбора главни уредници:
Др. Видан О. Благојевић и Др. Радоје Ј. Вукчевић, адвокати

САДРЖАЈ
ДВАДЕСЕТ ТРЕЋЕ ГОДИНЕ
БР. 1.—12.
ОД ЈАНУАРА ДО ДЕЦЕМБРА 1935. ГОД.

БЕОГРАД
1 9 3 5

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Сарадници Бранича у овој години

Алкалај Сима	71, 72	Карајовановић Ђока	446
Амар А. Леон	194, 530	Кнежевић Драгушин	98, 267
Аранђеловић Др. Драгољуб 1,	207, 403	Конић С. Родољуб	397
Банић М. Душан	29	Костић Лаза	222
Белић Др. Машија	295	Кошшунница Јован	491
Благојевић Др. Борислав ...	32, 33,	Кукољац В. Милорад	234, 564
38, 173, 238, 254, 389, 442,	507, 588	Кулаш Др. Јурај 183, 254,	417, 564
Благојевић Др. Видан ...	34, 35, 37,	Лазаревић Др. Адам	77, 438
78, 79, 80, 82, 83, 129, 131,	133,	Ласић Пешар Б.	575
134, 197, 198, 199, 202, 203,	257, 276,	Марковић Чед. Славољуб ...	258
311, 312, 313, 314, 317, 319,	350, 386,	Милојковић Н. Љубомир ...	435
387, 388, 896, 441, 444,	546, 548, 549,	Мирковић Др. Ђорђе	555
591, 592.		Мићковић Б. Милушин	522
Васиљевић Др. Тихомир 110,	306, 439	Н. С. М.	446
Волф Др. Г.	346, 600	Пеић Др. Душан... ..	485
Вукчевић Др. Рудоје	498	Перић Бошко К.	114
Гавриловић Др. Сшојан ...	70	Перић Живојин	91
Гајић Никола И.	517	Пешковић Иван	249, 250, 379
Година Др. Диони	55, 232, 394	Пешровић Др. Боривоје Д.	257
Горшић Др. Фрања	226, 411	Пешровић Вишомир	302, 426
Данић Др. Данило	43	Симић Владимир Св.	391, 495
Демајо Самуило	190, 191	Сладовић Др. Еуген	336
Драговић Милан	81, 276	Смиланић Јован Д.	73, 74,
Дрљевић Илија	370	125, 126, 127, 194, 247,	248, 374,
Ђелошевић Братислав ...	305	375, 376, 377, 378, 525,	528.
Ђорђевић Драгослав П. 18,	51, 143	Стевановић Мих.	251, 437
Џигадиновић Милан	276, 288	Стефановић Љубомир В. ...	263
Жосеран Луј	323	Сшојановић Миодраг Т. ...	103
Закић Владимир	27	Субошић Ђура	365
Зимоњић С. Милвој	549, 581	Тасић Др. Ђорђе	15, 139
Ивановић Тих. М.	123, 124, 193,	Тренчевић Сошир В.	195, 373
300, 433, 434, 501, 502,	530, 584, 585	Тосић Филић	245
Ивковић Драгомир И.	561	Урбанц Др. Антон... ..	286
Калезић З. Милушин	250		

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Страна

1) О могућности остварења Паневропе од <i>Љубомира В. Стефановића</i>	263
2) О новој адвокатској тарифи од <i>Др. Антона Урбанца</i>	286
3) Члански улози и неуредни чланови — Коморини дужници од <i>Милана Живадиновића</i>	288
4) За што скорије стављање на снагу закона о изаршењу и обезбеђењу од <i>Др. Фране Горшића</i>	411
5) Govop претставника Адвокатске коморе <i>г. Владимира Св. Симића</i> , адвоката на свечаној седници отварања VII. скупштине Конгреса правника на дан 22. IX. 1935. г. у Београду... ..	495

ГРАЂАНСКО ПРАВО И ПОСТУПАК

1) Правни положај ванбрачне деце од <i>Др. Данила Ј. Данића</i>	43
2) Нови ванпарнични поступак с обзиром на правно подручје Касационог суда у Београду од <i>Др. Диониса Године</i>	55
3) Повраћај у пређашње стање од <i>Миодрага Т. Стојановића</i>	103
4) О грађанској деликтној одговорности за штету причињену стварима од <i>Бошка К. Перића</i>	114
5) Основ права наслеђа од <i>Др. Борислава Т. Благојевића</i>	173, 238
6) Изједначење Грађанског законика од <i>Др. Фране Горшића</i>	226
7) Погрешне одлуке о парничним трошковима с обзиром на § 143. грпп. од <i>Др. Диониса Године</i>	232
8) Улога застарелости код прибављања и губитка права својине и службености од <i>Драгушина Кнежевића</i>	267
9) Доказна снага кривичне пресуде у грађанском спору од <i>Др. Видана Благојевића</i>	350
10) Пресуда због изостанка од <i>Буре Субошића</i>	365
11) Пропис § 92. грпп. односи се једино на адвокатске награде из грађанских спорова пред Окружним судовима од <i>Јована Кошуннице</i>	491
12) Имовинско-правни положај удате жене, као последица њене зависности од мужа и правно дејство ове зависности на права трећих лица од <i>Николе И. Гајића</i>	517
13) Уговор о субвенцији и принос који по том основу држава даје бродарским друштвима од <i>Др. Борђа Мирковића</i>	555
14) Менични платни налог по застарелој меници од <i>Драгомира И. Ивковића</i>	561
15) Постоји задружни однос између оца и пунолетних синова ако су синови дошли до приновка и са оцем наставили заједнички живот од <i>Миливоја С. Зимоњића</i>	581

КРИВИЧНО ПРАВО И ПОСТУПАК

Страна

1) Условна осуда и војно кривично законодавство од <i>Тихомира Васиљевића</i>	110
2) Деловање лекара и надрилекара — <i>De lege lata et ferenda</i> од <i>Др. Јураја Кулаша</i>	183
3) <i>Nullum crimen sine lege</i> од <i>Др. Драг. Аранђеловића</i>	403
4) Кривично-правно дело побачаја од <i>Др. Јураја Кулаша</i>	417
5) О захтеву за заштиту закона од <i>Др. Душана Пећића</i>	485
6) Да ли је одредба § 120. крив. законика дерогирана одредбом § 66. вој. крив. законика? од <i>Милушина Б. Мићовића</i>	522
7) Проблем акцесорне природе саучешћа од <i>Др. Јураја Кулаша</i>	564
8) Кривична одговорност по закону о заштити ауторског права од <i>Петра Б. Ласића</i>	575

ДРЖАВНО И УСТАВНО ПРАВО

1) Принципи државног уређења у скорој прошлости и садашњости од <i>Др. Драг. Аранђеловића</i>	207
--	-----

ОПШТА ТЕОРИЈА О ПРАВУ

1) Еренцвајгова гледишта о тумачењу и попуњавању закона од <i>Др. Драг. Аранђеловића</i>	1
2) Сукоб конструктивне и интересне јуриспруденције на питању службености од <i>Др. Ђорђа Тасића</i>	15
3) Универзална надлежност од <i>Живојина М. Перића</i>	91
4) Субјективне и објективне теорије о вољи код правних послова од <i>Др. Ђорђа Тасића</i>	139
5) Постапак субјективних јавних права од <i>Лазе М. Костића</i>	222
6) Еволуција одговорности од <i>Луја Жосерана</i>	323
7) Појам права у систему професора г. <i>Др. Ђорђа Тасића</i> од <i>Др. Борислава Т. Благојевића</i>	507

ЗЕМЉОКЊИЖНО ПРАВО

1) О првом оснивању земљишних књига од <i>Милорада В. Кукољца</i>	234
--	-----

ЦРКВЕНО ПРАВО И ПОСТУПАК

1) Правна важност правноснажне пресуде епарх. црквеног суда од <i>Драгослава П. Ђорђевића</i>	18
2) Адвокатура у православном црквеном правосудју од <i>Драгослава П. Ђорђевића</i>	51
3) Може ли супруг који је напустио хришћанску веру тражити на основу тога развод брака од <i>Драгослава П. Ђорђевића</i>	143
4) Адвокатско заступање пред Духовним судовима од <i>Др. Матије Белића</i>	295

МЕНИЧНО ПРАВО

1) Неке напомене које се тичу меничног пријема и преноса (§§ 25. и 11. мен. зак.) од <i>Драг. Кнежевића</i>	98
2) Законити и поштен поседник менице од <i>Вишомира Петровића</i>	426

СЛУЖБЕНИ ДЕО БЕОГРАДСКЕ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Страна

- 1) Записници седница одбора Адвокатске Коморе 24, 26, 76, 128, 330, 381, 382, 383, 384, 479, 481, 482, 483, 540, 542, 543, 545, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599
- 2) Позив за VII. редовну скупштину Адвокатске коморе у Београду 451
- 3) Извештај Одбора Адвокатске Коморе за VII. редовну годишњу скупштину Адвокатске коморе са благајничким извештајем и извештајем Дисциплинског већа ... 452, 460, 464
- 4) Саопштења ... 467
- 5) Записник VII. редовне скупштине Адвокатске коморе у Београду 533
- 6) Записник о настављеном раду VII. редовне годишње скупштине Адвокатске коморе у Београду ... 536
- 7) Записник о извршеном пребројавању гласова на VII. годишњој редовној скупштини Адвокатске коморе у Београду ... 537
- 8) Измене и допуне пословника Адвокатске коморе ... 539

САВЕЗ АДВОКАТСКИХ КОМОРА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

- 1) Пета редовна главна скупштина Савеза Адвокатских комора Краљевине Југославије ... 276
- 2) Извештај са V. редовне главне скупштине Савеза Адвокатских комора Краљевине Југославије од *Милана Драговића, Милана Живадиновића и Др. Видана О. Благојевића* ... 276
- 3) Извештај Пословног одбора Савеза Адвокатских комора Краљевине Југославије за V. редовну скупштину ... 281

ПЕНЗИОНИ ФОНД

- 1) Из Пензионог фонда ... 385

МЕЂУНАРОДНО-ПРАВНА ХРОНИКА

- 1) Француско-енглески споразум у Лондону од *Др. Стојана Гавриловића* ... 70

СТРАНО ЗАКОНОДАВСТВО

- 1) Ново национално-социјалистичко право поравнања од *Др. Еугена Сладовића* ... 336
- 2) Напредак на пољу социјалног законодавства у Новој Немачкој. Осврт на крају 1934. г. од *Др. Г. Волфа* ... 346

СУДСКА ПРАКСА

А) Из грађанског правосуђа.

- 1) За тужбу којом се остварује главно мешање код зборног суда надлежан је увек судија појединац без обзира на вредност спора од *Симе Алкалаја* ... 71
- 2) Да ли се установа спровођења тужбе надлежном суду (§ 357. гр. п. п.) примењује код Среског суда од *Симе Алкалаја* ... 72
- 3) Призивни суд по § 556. грађ. парн. пост. није овлашћен да пресуду првог суда преиначује, ако то у призивном предлогу и разлогу није истакнуто од *Јована Д. Смиљанића* ... 73

- 4) Ако почетак рока за изјаву правног лека пада у току судског одмора, онда рок за изјаву истог не тече од тога дана, већ се почетак рока одлаже за све време судског одмора и почиње тећи тек од оног дана, кога је судски одмор завршен од *Јована Д. Смиљанића* 73
- 5) По жалбама поднетим из чл. 5. Уводног закона за грађ. парн. пост. противу пресуда берзанских судова, надлежан је трговачки суд као првостепени редован суд, а не као рекурсни од *Јована Д. Смиљанића* 74
- 6) Поверилац закуподавца има права на директну тужбу противу закупца, који по решењу о забрани није положио дугујућу закупнину од *Тих. М. Ивановића* 123
- 7) Пропис чл. 2. од трећи „Правилника за извршење Уредбе о заштити земљорадника од 5. XI. 1934. год. не односи се на све стечајне дужнике од *Тих. М. Ивановића* 124
- 8) Кад позивни суд изјављени позив није одбацио у претходном поступку по § 365. грађ. парн. поступка, нити је пресуду огласио ништавном по § 571. грађ. парн. поступка, а и странке се нису одрекле усмене расправе у смислу § 586. грађ. парн. поступка, онда позивни суд није овлашћен, да се у нејавној седници упушта у расправљање правне оцене спорног предмета, већ је по § 574. грађ. парн. поступка био дужан да одреди роциште за усмену расправу и на истом расправи спорну ствар од *Јована Д. Смиљанића* 125
- 9) Противу одлуке суда којом се дозвољава повраћај у пређашње стање нема места правном леку по § 217. грађ. парн. пост. од *Јована Д. Смиљанића* 126
- 10) Поступак противу задржавања осудног решења од извршења, донетог по одредбама главе XVII. грађ. суд. пост. од 1865. год. има се провести по прописима новог парничног поступка, и ако је тражење задржања поднето пре ступања на снагу новог парничног поступка, ако на дан ступања на снагу овога још није отпочела расправа о траженом задржању од *Јована Д. Смиљанића* 127
- 11) Кад позивни суд својим закључком врати спорну ствар првом суду на поновно расправљање и пресуђење, без означаења да суд има да поступи тек кад закључак позивни постане извршан, онда по § 613. тач. 3. грађ. парн. пост. противу таквог закључка позивног суда нема места правном леку од *Јована Д. Смиљанића* 127
- 12) Маћеха и пасторак нису родитељ и дете. Застарелост између њих тече према § 303. а. грађ. зак. и ако живе у једној кући од *Самуила Демаја* 190
- 13) Може ли се одрицање удовичког ужитка побијати по § 303. а. и 565. грађ. зак. од *Самуила Демаја* 191
- 14) Застарелост права на кривично гоњење и кажњавање не утиче на грађанско-правне последице учињеног дела од *Т. Ивановића* 193
- 15) Ако позивни суд, одлучујући о самој ствари у смислу § 591. грађ. парн. пост. не одлучи пресудом већ закључком, онда је такав поступак позивног суда ништаван по § 571. тач. 9. у вези § 579. тач. 2. грађ. парн. пост. од *Јована Д. Смиљанића* 194
- 16) „Најприхватљивија понуда“ и „најнижа прихватљива понуда“ из §§ 115. и 119. Закона о извршењу и обезбеђењу није једно исто од *Леона А. Амара* 194
- 17) Неколико речи поводом мишљења Опште седнице Касац. суда у Београду о примени § 928. б. грађ. зак. од *Филипа Ћосића* 245

- 18) Предлог, да суд донесе пресуду због пропуштања рока, може се поднети и у записнику на рочишту од *Јована Д. Смиљанића* ... 248
- 19) За одлуку о задржању осудног решења које је тражено пре 1. јануара 1934. год. стварна надлежност суда се одређује по прописима новог парн. поступка, ако одлука о задржању није донета до 1. I. 1934. год. од *Ивана Пешковића* ... 249
- 20) За задржање осудног решења донетог по одредбама старог грађанског поступка ако је захтевано после 1. јануара 1934. плаћа се такса по Закону о судским таксама за приговоре, а не по Т. Бр. 191. Зак. о таксама од *Ивана Д. Пешковића* ... 250
- 21) Тражење привременог издржавања жене од мужа није „чисто имовинско правни захтев“ из § 46. бр. 3. гр. п. п. од *Милушина З. Калезића* ... 250
- 22) Ако поступак за принудно поравнање ван стечаја буде обустављен и над имовином дужника буде отворен стечај према § 17. Уредбе о тар. за награде управ. прин. пор. ван стечаја, управитељ стечаја не може имати повластицу на повишење награде пом. у § 16. исте уредбе за његов рад у поступку за прин. пор. ван стечаја, када му се већ особено одмерава награда за његов рад у стечају од *Мих. Стефановића* ... 251
- 23) Деца умрлог усвојеника имају право наслеђа заоставштине усвојитељевог као претставници свога оца од *Тих. М. Ивановића* ... 300
- 24) Један случај примене стечајног закона у пракси од *Брашислава Белошевића* ... 305
- 25) Важност уговора о продаји туђе ствари од *Илије Дрљевића* ... 370
- 26) Нема места продаји имовине, на којој постоји излучно право, пре него што се ово питање расправи у посебном спору од *Јована Д. Смиљанића* ... 377
- 27) По § 594. од III. грађ. парн. пост. позивни је суд дужан, кад потврђује пресуду првог суда, да изрекне: да ли вредност спорног имања прелази 5,000.— дина., јер такав недостатак чини пресуду позивног суда ништавном по § 571. т. 9. у в. § 597. т. 1. грађ. парн. пост. од *Јована Д. Смиљанића* ... 378
- 28) Позивање интабулисаних поверилаца на јавну продају по § 478. грађ. суд. пост. има се извршити на начин прописан у § 370. грађ. суд. пост. од *Јована Д. Смиљанића* ... 378
- 29) За процену вредности спорног предмета ради наплате таксе надлежна је пореска а не судска власт од *Ивана Д. Пешковића* ... 379
- 30) И ако је забрана тражена и одобрена пре критичног периода од шездесет дана из § 11. Стечајног закона, поверилац није стекао различно право, ако није извршен и попис дужникове имовине по тој забрани од *Т. Ивановића* ... 433
- 31) Нема места примени § 477. грађ. зак. у погледу законског дела наслеђа код уговора о наслеђу, где се наследник обавезује на извесну накнаду за примљено наслеђе од *Т. Ивановића* ... 434
- 32) Један случај примене специјалног закона у стечају или законска привилегија Држ. хипотекарне банке од *Мих. Стевановића* ... 437
- 33) Код конституисања залоге на туђој ствари, обавеза залогопримца да zaloжену ствар врати њеном господару, има се ценити с обзиром на његову савесност односно несавесност од *Т. Ивановића* ... 501
- 34) Има места вештачењу трговачких књига и ако је на изводу истих јавни бележник ставио, да су уредно вођене од *Т. Ивановића* ... 502
- 35) Кад се тужена страна, упркос предвиђеној надлежности изабраног суда за случај каквог спора, упустила у спор код другог каквог месног и стварно надлежног суда, значи да се прећутно одрекла уговорне надлежности и да је пристала да јој спор пресуди редован суд од *Леона А. Амара* ... 530

- 36) Иако је друштвени лекар пре закљученог уговора о осигурању нашао, да је осигураник здрав и погодан за осигурање, ипак друштво није дужно исплатити премију, ако је осигураник приликом понуде за осигурање неверно претставио или прећутао чињенице, које би биле од утицаја на одлуку друштва да прихвати понуду од *Т. Ивановића* 584
- 37) И после извршног распоредног решења неспорних дела судије, појављени наследник по усменом тестаменту може у редовној парници доказивати право на наслеђе и тражити предају заоставштине од држалаца исте од *Т. Ивановића* 585
- Б) Из кривичног правосуђа.**
- 1) Да ли је гажење аутомобилом опште опасно дело из § 195. к. з. од *Владимира Закића* 27
- 2) Један случај из праксе о § 214. у в. § 215. кр. зак. од *Душана М. Банића* 29
- 3) По чл. 25. зак. о штампи уредник је дужан да оштампа исправку приватног лица, било да се у истој наведене чињенице означају за неистините, било да се у њој наводе чињенице, којима се оповргавају оштампане чињенице од *Јована Д. Смиљанића* 74
- 4) О правилном тумачењу § 218. кривичног закона од *Сошира В. Тренчевића* 195
- 5) Пискарачи који пишу кривичне пријаве чине кривично дело из § 120. Закона о адвокатима, јер се у исправе у ширем смислу сматрају и све пријаве о кривичним делима од *Јована Д. Смиљанића* 247
- 6) Примена т. 3. § 113. кривичног поступка од *Вишолмира Пешировића* 302
- 7) Кратко задоцњење за претрес се не може сматрати као одустанак прив. тужиоца од тужбе у см. § 236/III СКП. од *Сошира Тренчевића* 373
- 8) По § 24. крив. зак. није предвиђено да одбрана путем силе употребљена ради одбијања противправног напада мора бити једини начин да би се овакав напад избегао, већ само то да је ова одбрана потребна ради одбијања напада; нити је пак условљено да противправни напад за све време трајања мора бити вршен истим сретством од *Јована Д. Смиљанића* 374
- 9) Отстрањивање жига са употребљених таксених марака и продаја њихова после отстрањивања, чине једно кривично дело, инкриминисано по § 228. крив. зак. у идеалном стицају са делом из § 226. крив. зак. од *Јована Д. Смиљанића* 375
- 10) По § 304. крив. зак. заблуда је, као недостатак свести о неистинитости онога што се износи или проноси, релевантна саму у случају, ако се овај недостатак свести о неистинитости не може учиниоцу уписати у нехат од *Јована Д. Смиљанића* 376
- 11) Према § 311. од П. к. з, и код дела која се гоне по службеној дужности истинитост чињеница може се доказивати и другим доказним сретствима, а не само правноснажном осудом ако гоњење није допуштено или није изводљиво од *Јована Д. Смиљанића* 376
- 12) Новчане казне изречене по закону о штампи не иду по § 42. крив. зак. у фонд за подизање и поправљање казних завода већ се по чл. 40. закона о штампи полажу државној каси, као њен приход од *Јована Д. Смиљанића* 377
- 13) Један случај самовлашћа од *Љубомира Н. Милојковића* 435

- 14) Новчане казне изречене за дело из § 120. Зак. о адвокатима изричу се у корист фонда предвиђеног у § 42. Кр. зак. од *Јована Д. Смиљанића* 528
- 15) Одредба § 120. Закона о адвокатима обухвата и писање молби-предлога за отварање поступка за посредовање од *Тух. М. Ивановића* 530

В) Из сталешког правосуђа.

- 1) Забрана вршења адвокатуре за извесно време, коју забрану предвиђа § 3. од I Зак. о адвокатима, не односи се на она лица која траже упис у именик адвоката на основу опитих услова предвиђених у § 2. Зак. о адв. или која су стекла право на вршење адвокатуре по закону који је важио пре ступања на снагу новог Закона о адвокатима од *Јована Д. Смиљанића* 525

ПРИКАЗИ

Др. Борислав Т. Благојевић:

- 1) *Sinicha Ristitch: L'Etat fasciste et la Société des Nations — Préface de M. Georges Scelle, professeur à la Faculté de Droit de Paris, Paris.* 32
- 2) *Драгослав Б. Тодоровић: Le droit syndical et les doctrines syndicalistes — Etude juridique et sociologique, Paris* 33
- 3) *Milorade Milovanovitch: Le droit privé de l'assurance — L'assurance allemand, suédois et français, Paris 1935.* 254
- 4) *L'unification du droit du change — Comparaison entre les principes de la Loi Uniforme de Genève et ceux du Droit Cambiaire Anglo-Americain, од Љубомира Бајаловића* 389
- 5) *Etude juridique sur l'incorporation de territoires macédoniens à la Serbie — Contribution à l'étude de l'annexion од Живојина Поп-Коцића* 442
- 6) *Право побијања изван стечаја од Др. Божидара С. Марковића* 588

Др. Адам П. Лазаревић:

- 1) Коментар грађанског парничког поступка од *Др. Георга Нојмана* 77
- 2) Коментар грађанског парничког поступка од *Др. Георга Нојмана*, Друга књига. Превод од *Др. Саве Греговића* 438

Др. Видан О. Благојевић:

- 1) Жена у нашем кривичном праву од *Др. Ферда Чулиновића* 78
- 2) Коментар закона о Државном савету и управним судовима од *Боривоја Ј. Франиловића* 79
- 3) Закон о судском ванпарничном поступку за Краљевину Југославију од *Др. Фрање Агашоновића* 79
- 4) *Le mouvement des idées constitutionnelles en Yougoslavie* од *Вукадина Милетића* 80
- 5) О уговорним облигацијама у опште. — Ризик код куповине и продје. — О деликтним облигацијама. — Теорија објективне одговорности. — Главни фактори вечног мира међу народима од *Др. Радивоја И. Ристића* 129
- 6) Престанак и ликвидација акцијских друштава од *Милорада Зебића* 197
- 7) О емисионим банкама од *Др. Душана Узелца* 198
- 8) Народна економија од *Др. Александра Јовановића* 311

9) Новом покољењу од <i>Илије Живанчевића</i>	311
10) Рјешења Касационог Суда у кривичним правним стварима, 1930. — 1934. од <i>Владимира Тимошкина</i>	312
11) Систем целокупног кривичног права Краљевине Југославије од <i>Др. Мешода Доленца и Александра Маклецова</i>	386
12) Међународно, међупокрајинско (интерлокално) и међуврејско брачно право Краљевине Југославије од <i>Др. Бершолда Ајгнера</i>	387
13) Annuaire de l' Association Yougoslave de Droit international, deuxième volume	388
14) Из осигурања. Пракса немачких судова, од <i>Јована В. Кошћунице</i>	441
15) De la Compétence judiciaire en matière matrimoniale dans le Royaume de Yougoslavie. — De la cession de créances dans le droit civil serbe од <i>Jivojn M. Peritch-a</i>	546
16. Кривични законик Краљевине Југославије и 343 решења свих Апелационих судова и свих одељења Касационог суда год. 1930. — 1935. од <i>Др. Јосипа Весела и Владимира Тимошкина</i>	548
17) Збирка образаца по интабулационим и другим неспорним предметима код Среских судова, са малим додатком за земљокњижне ствари од <i>Живојина С. Којића</i>	548
18) Кривична одговорност органа новчаних завода од <i>Др. Радоја Вукчевића</i>	591
19) Право бранилаца у припремном поступку од <i>Арсена М. Боремовића</i>	591
20) Преваљивање пореза с нарочитим обзиром на прилике у Југославији од <i>Др. Љубомира Дуканца</i>	591
21) „Темис“-ов правнички годишњак 1936.	592

Др. Јурај Кулаш:

1) Жена у нашем кривичном праву од <i>Др. Ферда Чулиновића</i>	254
--	-----

Др. Тихомир Васиљевић

1) Практична примена Законика о судском кривичном поступку Краљевине Југославије од <i>Др. Душана Пешића</i>	306
2) Проблем акцесорне природе саучешћа у науци кривичног права с обзиром на бипаритни (дводеобни) и трипаритни (тродеобни) систем у овој, од <i>Др. Боривоја Пешиковића</i>	439

БЕЛЕШКЕ

1) Одбрана Др. Вој. Вујанца у процесу Др. Милете Новаковића и осталих од <i>В. Б.</i>	34
2) Римски преговори између Италије и Француске од <i>Др. Видана О. Благојевића</i>	35
3) Јануарски одвјетник од <i>В. Б.</i>	37
4) Криза правосуђа у Француској од <i>Др. Борислава Т. Благојевића</i>	38
5) За углед и похвалу од <i>Милана Драговића</i>	81
6) Министар правде о реформи правосуђа од <i>В. Б.</i>	82
7) Говори г. Др. Хуга Верка и г. Др. Јудевита Цимпермана адв. из Загреба у процесу г. Др. Милете Новаковића и ост. од <i>В. Б.</i>	83
8) Годину дана примене новог Грађанског парничног поступка од <i>Др. Видана О. Благојевића</i>	83
9) Смрт Ирла Б. Бабкока од <i>Др. Видана О. Благојевића</i>	131
10) О демократији и парламентаризму од <i>В. Б.</i>	131
11) Рад мешовите југословенско-бугарске комисије од <i>В. Б.</i>	133
12) Теме за Конгрес правника од <i>В. Б.</i>	134
13) Узбуђена Европа од <i>Др. Видана О. Благојевића</i>	199

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Страна

14) Оснивање друштва за правну философију и социологију од В. Б.	202
15) Теме за Конгрес правника од В. Б.	203
16) Теме за Конгрес правника од В. Б.	257
17) Фактори криминалитета од Др. Боривоја Пешровића	257
18) Назив градских општина по новом закону од Славољуба Марковића	258
19) Адвокатско другарско вече у част г. Миодрага Филиповића од Др. Видана О. Благојевића	313
20) Годишња скупштина Удружења правника Краљевине Југославије од Др. Видана О. Благојевића	314
21) Годишња скупштина Удружења судија Краљевине Југославије од Др. Видана О. Благојевића	317
22) Годишња скупштина Југословенског удружења за Међународно право од В. Б.	319
23) VI. Конгрес Међународне Уније Адвоката од Владимира Св. Симића	391
24) Конгрес Академије за Немачко право од Др. Диониса Године	394
25) Пријем управе Удружења судија код Министра правде од В. Б.	396
26) Једно интересантно правно питање из области поступка против млађих малолетника од Родољуба Конића	397
27) Нов часопис за Међународно право од М. С. Н.	446
28) Београдски трговачки суд и адвокати од В. Б.	549
29) Избор часништва Адвокатске коморе у Сплиту	549
30) Чл. 8. Закона о судијама од Миливоја С. Зимоњића	549
31) Акт Министра правде Адвокатској комори	600
32) Основна начела новог Немачког законодавства од Др. Г. Волфа	600

КОНГРЕС ПРАВНИКА

1) Саопштење од Уредништва	403
2) Саопштење од Др. Видана О. Благојевића	444
3) Седми Конгрес правника од Др. Радоја Вукчевића	498

НЕКРОЛОЗИ

1) † Михаило Л. Стојадиновић од Др. Видана О. Благојевића	312
2) † Чедла А. Костић од Ђоке Карађовановића	446

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

40, 86, 135, 204, 260, 320, 399, 447, 503, 552, 602

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

41, 87, 136, 205, 261, 321, 401, 449, 503, 553, 603

НОВЕ КЊИГЕ

42, 88, 137, 207, 262, 322, 402, 451, 504, 554, 604

ИСПРАВКЕ

89, 505

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Др. Драг. Аранђеловић, проф. Универзитета — Београд.

EHRENZWEIG-OVA ГЛЕДИШТА О ТУМАЧЕЊУ И ПОПУЊАВАЊУ ЗАКОНА

На дан 15 децембра 1934 године навршио је седамдесет година живота чувени аустријски правник, *Armin Ehrenzweig*, професор грађанског права на универзитету у Грацу. Аустријски правници, ценећи велики значај овога научника, срдачно су му честитали седамдесетогодишњицу, а познати часопис *Juristische Blätter* посветио је свој двоброј 23—24, радovima, које су најугледнији аустријски правници написали у част професора Ehrenzweig-a.

Поред више других одличних научних радова највеће и најзначајније Еренцвајгово дело јесте његов *Систем општег аустријског приватног права* (*System des österreichischen allgemeinen Privatrechts, sechste Auflage, I. Band 1. Hälfte: Allgemeiner Teil, 1925, I. Band, 2. Hälfte, Das Sachenrecht; II. Band 1. Hälfte, Das Recht der Schuldverhältnisse, 1928; II. Band 2. Hälfte, Familien — und Erbrecht, 1924*, а што је све изашло у издању Манз-ове књижаре у Бечу). По једнодушном мишљењу критике ово је дело најбоље дело о аустријском приватном праву. Утицај Еренцвајвог *Система* на правосуђе у Аустрији свуда се даје познати и служи као најлепше признање писцу на његову раду. Један писац (*Gustav Walker*) у 23—24 двоброју часописа *Juristische Blätter* овако се изражава о њему: „Ово дело уједињује у себи нарочите одлике, које су садржане у његовој методи, у његовом ставу према вршењу права, у потпуном познавању и савлађивању литературе, у разумевању животних потреба и у јасном, лепом и простом језику. То је најбољи научни уџбеник и у исто доба најбољи приручник за практичара; његов значај иде далеко ван уских граница наше отаџбине“.

Овој похвалној критици Еренцвајвог дела сигурно се придружују и наши правници, који су његово дело читали и који знају у каквој тесној вези стоји наше грађанско право са аустријским. Из Еренцвајвог *Система* много су научили и много могу научити и југословенски правници, који се зацело слажу и са узвишеним погледима његовим о методи правне науке и вршења права: „Јер су идеали не само истина него и *правичност* и оно што је са њом нераз-

двојно везано, *опште добро*. А оно пак што нам је у служби овим идеалима највише потребно, није сјајно оштроумље него разумевање за потребе нашега народа и једно топло срце“. Као задатак своје *Систему* означио је Еренцвајг: излагање права које одиста вреди, које одиста постоје. У предговору општем делу *Система* каже Еренцвајг: „Не ради се о томе шта у Аустрији треба да буде право него о томе *шта је* право. Због тога се ја нисам лако противио једном утврђеном правосуђу. Супротна мишљења могу за себе имати логику или слово закона — ако она не издрже ватрену пробу практичне примене, онда је боље да се напусте. Али где сама пракса није довољно практична, где довољно не излази у сусрет принудним потребама живота, ту се томе треба противити“.

Да би југословенским правницима, нарочито практичарима, који нису читали овај сјајни *Систем* Еренцвајгов, приказали ово дело, мислимо да ће бити најпоучније изложити из њега оно, што Еренцвајг пише о *шумачењу и попуњавању закона*. Тим се питањем правник практичар свакодневно бави и оно што један велики научник каже за аустријски грађански законик, сигурно има великога значаја и за наше приватно право, тако тесно везано за аустријско.

1. У опште.

Закон је врховни извор права. Али ипак може се десити да један судија изгуби из вида закон. Његов пример може наћи подражавалаца. Једна трајна судска пракса може обеснажити закон. Тако се што дешава не само рђавим или застарелим законима него и један добар закон може подлећи противљењу праксе. Историја нашег цивилног процеса пружа нам за обоје најочљивије примере. То су чињенице, које се могу утврдити али које се ни у којем случају не могу *правно* образложити или оправдати. Јер право може постати и кршењем права, не само у великим историјским катастрофама — освајање, државни удар, револуција — него и у малом, свакодневном промету и саобраћају и у пракси код појединих власти, као што се обично каже „*via facti*“.

И браниоци слободног изналажења права, „социолози“ и „модернисти“ признају да је судија везан за јасан закон. Али по њима закон је само *граница* за судију, оквир, а не извор, из којег он црпи право. Судија шта више одлучује по правичности и целисходности као и сам законодавац, он процењује интересе један другом супротне, он „цени“ потребе појединаца и потребе заједнице, он одлучује на основу социолошких истраживања по мерилу за потпомагање културе, по општем правном уверењу или простије и згодније по своје сопственом правном осећају или правној савести.

С друге стране даје и стара школа, школа тумача закона, судијском нахођењу доста места, и што се судије и сувише страшљиво држе закона није зато крива ова школа.

Дирингер, зацело противник модерниста, пише: „Ја имам утисак да се положај судије према закону у немачким земљама и сувише као субалтеран схвата, као да немачке судије и судови не цене много свој задатак. Понеке судије гледају на законодавца као на неку врсту Провиђења, чијој се мудрости безусловном поверавају, чије речи и мотиве страшно тумаче и узимају их за једини правац у доношењу својих пресуда“. Строго схватање да је закон један затворен систем, у којем се може наћи сигуран одговор на ма које питање, одавно је напуштено. Наш општи грађански законик изречно га одбија (§ 7)¹⁾. У опште се признаје да закон за многа питања само поставља неодређена правила, која у истини нису ништа друго него упућивање на сопствено нахођење судијско. Један уговор који се огрешује о благонравље ништаван је (§ 879)²⁾. Али шта се огрешује о благонравље? То закон не каже, то треба да каже судија³⁾. Уговори о служби могу се раскинути „из важних узрока“ (§ 1162)⁴⁾. Али да ли је тиме у закону ма и у погледу само једног јединог узрока решено, да он оправдава раскид односа скужбе?

Али шта ће бити ако закон поставља једно одређено правило? Тражи ли он да судија буде за њ, под свима околностима, везан? Судија је добио од државе налог да суди. Налози се дају час са „неограниченом“ слободом деловања час са „ограниченом“. Има инструкција које су „обавезне“ и оних које само упућују, осветљују, објашњавају. Познато је пак да се увек не може из речи у инструкцији

1) § 7 аустријског грађ. зак. каже: „Ако се неки правни случај не би могао пресудити ни по речима ни по природном смислу једнога закона, онда се треба обазрети на сличне, у законима јасно расправљене случајеве и на основе других с њима сродних закона. Остане ли правни случај и тада сумњив, онда га треба пресудити по начелима природнога права с обзиром на брижљиво прикупљене и зрело расуђене околности“. Овоме пропису треба да одговара § 8 србијанског грађ. зак.

2) § 879 аустријског грађ. зак. новелиран гласи: „Уговор који се огрешује о неку законску забрану или благонравље ништаван је“. Овоме пропису одговара § 538 србијан. грађ. зак. Даље се у овом § 879 аустр. грађ. зак. нарочито набрајају четири врсте ништавих уговора, које су набројане и у § 539 србијан. грађ. зак. (осим бр. 2 § 539, којег нема у новелираном § 879). На место бр. 2 старог текста аустр. § 879 (који каже: ако је видар или ма какав лекар уговорио за себе одређену награду од болесника што ће се примити лечења, а који одговара броју 2 § 539 србијан. грађ. зак.) дошао је у § 879 нови број 4, који наређује да је ништав уговор ако неко искоришћује лакоумље, тежак положај, слабоумност, неискуство или душевно узбуђење другога тиме што допушта да се њему или коме трећем лицу за једну чинидбу обећава или даје противчинидба, чија имовинска вредност стоји у упадљивој несразмери са вредношћу чинидбе.

3) Ни србијан. грађ. зак. у § 13 не каже шта је то што се тиче „благонравија“, чиме се ко огрешује о благонравље, нити које су то ствари „недозвољене“ (§ 538), поред оних изречно побројаних у § 539.

4) Новелирани § 1162 аустр. грађ. зак. гласи: „Однос службе може свака страна из важних узрока раскинути, и то ако је за одређено време уговорен, пре истека овога времена, иначе пак без обзира на отказни рок“

видети да ли је она од ове или од оне врсте, да ли се дакле налогопримац мора ње безусловно држати или сме и треба од ње да одступи, ако то околности захтевају. И тако и судија не сме ни код *сваког* закона претпостављати да он мора бити примењен под свима околностима, нити код *сваког* да се код њега у поједином случају тек има испитати да ли је резултат правичан и да ли одговара вероватној намери. Закони имају различиту јачину. Строгом тумачењу — с искључењем аналогije — има пре свега места код закона који су одређени да слободи појединача према држави повуку и обезбеде јасну границу. Зато се као злочин кажњава само оно, што закон изречно као злочин оглашава. Зато се могу порези и пристојбе прописивати само на основу изречне одредбе а не на основу аналогije или слободног изналагања права. Одредбе о ништавости брака, о постојању и уређењу реда стварних права, о законском наследном праву, о нужном делу наследства и друге томе сличне захтевају неупоредиво строжије спровођење него закони о праву прираштаја између тестаменталних санаследника или о прелазу опасности код куповине. Нека правила тумачења тако су слаба да их судија може сасвим мирно оставити по страни као добронамерне али неупотребљиве поуке, извесни принудни закони тако су јаки да се примењују чак и на супрот правноснажној пресуди. Ипак и без обзира на то не смеју се закони поделити у две класе („крути“ и „за разраду способни закони“), као што чини Regelsberger. Између крајњих противности налази се велика маса закона и сваки од њих има свој сопствени коефицијент еластичности. И тако обе методе имају своје оправдање. Разноликости закона одговора разноликост поступања са њима.

II. Тумачење закона

а) Текст закона.

Где су могуће сумње о тексту закона, о томе како закон гласи, ту је потребно, пре свега, утврдити како текст гласи. Меродаван је обнародовани текст. За исправљање *штампарских грешака* које би се налазиле у тексту публикованом у службеним новинама, надлежан је савезни канцелар (§ 2 закона од 7 децембра 1920, служб. новине бр. 33); он има исправку да обнародује у службеним новинама. По каткада се приређују нова издања кад су растури сви примерци службених новина. Тада остаје меродаван први штампани слог. Штампарске грешке које нису службено исправљене, али које се виде из самога текста, исправити се при примени закона у поједином случају.

Редакцијске погрешке су ненамераване, не благовремено откривене измене текста; оне почивају на погрешкама редактора или њихових помоћника при писању, на штампарским грешкама и другим случајностима, што се десило при

штампању пројекта (*пре* коначне редакције). Пошто је закон са *шом* погрешком постао дефинитиван, то га, начелно, може на опште обавезни начин исправити само законодавац (не савезни канцелар). Ако не дође до исправке законским начином, то онда треба правити ову разлику: ако је погрешка безначајна, на пр. само стилистичке природе, онда то не мења у ствари ништа. Са једном стварном погрешком морамо се помирити ако закон још увек има сношљивог и ако не најбољег смисла⁵⁾. Ако пак покварени текст закона даје неупотребљив или чак не даје никакав смисао, онда треба путем слободног изналажења права, обзирајући се на историју редакције законског прописа, исправити погрешку.

б) Метода тумачења.

1. *Ауθενлично тумачење* је ствар законодавне власти (§ 8 аустр. грађ. законика)⁶⁾. Министарства и Врховни Суд немају право ауθενлично тумачити законе⁷⁾. Министарства могу само своје сопствене уредбе ауθενлично протумачити. Ауθενлично тумачење у ствари је нов закон и због тога је за сваког обавезно; али оно се распростире и на раније случајеве, ако о њима није већ одлучено правноснажном пресудом или поравнањем. За ово тумачење, као закон, потребно је прописано обнародовање, да би било опште обавезно. Нешто је друго обавезна снага која је дата одлукама Врховнога Суда, унесеним у збирку важних или у збирку начелних одлука, а које њега самог обвезују, док се прописно не промене⁸⁾.

2. *Граматичко или језиковно тумачење* сазнаје смисао закона „из властитог значења речи у њиховој вези“ (§ 6 аустриј. грађ. зак.)⁹⁾. Само за себе без вредности оно треба, као што § 6 с правом захтева, да буде везано са тумачењем „из јасне намере законодавчеве“. Граматика и речник играли су велику улогу при тумачењу латинскога *Corpus-a juris*. За немачке текстове они долазе ретко у обзир. Ипак аустријски грађ. законик садржи изразе које данашње опште или правнотехничко изражавање не употребљава или то чини у другом смислу. Шта значи на пр. „*bevorstehen*“ у § 1425?¹⁰⁾ Права тешкоћа пак произлази из тога што скоро сваки

⁵⁾ Пример: у § 3 зак. о породичним повериоцима стоји место „време и начин“ (*Zeit und Art*) „време и место“ (*Zeit und Ort*) услед једне погрешке у писању.

⁶⁾ в. § 9 србијанског грађ. зак.

⁷⁾ Код нас у Југославији услед нарочитих прилика поједини закони садрже овлашћење за Касациони Суд да може за сваког обавезно протумачити поједине законске прописе.

⁸⁾ в. југослов. §§ 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61 закона о уређењу редовних судова.

⁹⁾ в. § 8 србијанског грађ. законика: „Сваки да пази на речи и њихово право значење..“

¹⁰⁾ Овом пропису одговара § 894 србиј. грађ. зак. У немачком тексту каже се: „*So steht dem Schuldner bevor die abzutragende Sache bei dem*

израз има више значења. Наслеђена правила граматичког тумачења закона нису употребљива. Јер она претпостављају једну одређену законску технику. Аустријски грађански законик није написан у крутом, заповедничком тону већ као нека народна читанка или популаран уџбеник¹¹⁾). Предаје се на пр. да се при тумачењу не сме ниједна реч сматрати излишном. Али у законуку има пуно одредаба које су излишне, излишне бар са становишта данашњег законодавства, које неће да поучава него хоће да заповеда. Тако нпр. у § 1349 речи „без разлике пола“¹²⁾ или § 595, § 1225 став 1,¹³⁾ § 1241 став 2¹⁴⁾). Тежња да се из ових одредаба извуче ма штогод што се не би по себи разумевало, дала је повода штетним кривим тумачењима. И три савета тестаторима не би нашли места у једном модерном законуку, и поред њихове несумњиве корисности¹⁵⁾). Старо правило да речи, ако су технички изрази, треба узети у њиховом техничком значењу, а иначе у обичном, не може се применити већ са тога разлога што законик исту реч на разним местима употребљава у разном смислу, и то чак и онда кад је реч у самом закону била објашњена, као на пр. „Eltern“ (родитељи) и „Kinder“ (деца) — § 42¹⁶⁾ или „Sache“ (ствар) — § 285¹⁷⁾.

Gerichte zu hinterlegen“, што сам ја у преводу аустријског грађ. законика превео са „онда дужник ваља да положи ствар, која се дугује суду“. Србијански грађ. зак. у § 895 каже: „онда дужник нека положи дуг у судске руке“, а предоснова југослов. грађ. зак. у § 1367 вели: „дужник може да положи код суда ствар, која се има дати“.

¹¹⁾ Тако је написан црногорски имовински законик. Због тога су и аустријски и црногорски законик одиста популарни, радо се читају и њихове одредбе памте. По угледу на аустријски законик хтео је да буде популаран и србијански грађ. законик од 1844., али Јов. Хаџићу није успело да буде и јасан и народски написан, као што је успело Богишићу и Цајлеру. Та тежња за популарношћу чини га по кадкад и смешним. В. § 75 при крају.

¹²⁾ Овај § 1349 гласи: „Туђе обавезе може примити на себе свако лице без разлике пола, које има право слободно управљати својом имовином“.

¹³⁾ Који вели: „Ако муж, пре него што се закључи брак, не уговори да се даде мираз, он нема права тражити мираз.“ Овом пропису одговара у србијан. грађ. зак. § 762.

¹⁴⁾ Овај § 1241 став 2 гласи: „Исто тако и муж је овлашћен стати на пут неуредном кућењу своје жене, па је и за распикућу огласити, с обзиром на законске прописе.“ Овоме пропису одговара § 773 србијан. грађ. зак.

¹⁵⁾ Мисли се на § 578 став 2 аустриј. грађ. зак. у погледу састава писменог тестаментa: „Назначење дана, године и места где се последња воља изјављује, није истина нужно, али ради избегавања спорова препоручљиво.“ В. § 430 србијан. грађ. зак. Даље на § 580 став 2 аустр. законика: „Ради олакшања трајног доказа ко је завешталац паметно је да један од сведока стави као потписник име завештаоачево на исправу.“ А такође и на § 585 који говори о усменом тестаменту: „Није истина нужно али препоручљиво да сведоци или сви заједнички или сваки за себе, ради лакшег памћења, изјаву завештаоачеву или сами на писмено ставе или, чим буде могућно, да то помоћу другог учине.“ В. § 447 србијан. грађ. законика старе и нове редакције.

¹⁶⁾ § 242: „Под именом родитеља разумеју се по правилу без разлике степена сви сродници у усходној, а под именом деце сви сродници у нисходној линији.“

Осим тога законодавац радо употребљава са стилистичких разлога разне изразе за исти појам, на пр. у § 1325 „bestreitet“, „ersetzt“ и „bezahlt“¹⁷⁾. „Misshandlung“ (злостављање) у § 1326 је исто оно што и „Verletzung“ (повреда), а у § 777 употребљена реч „begünstigt“ значи то исто што у § 558 значи „bedacht“. Све је то давало повода погрешном разумевању јер се мислило да промени израза мора да одговара и промена смисла. Као један пример за тобожње правило да се технички изрази имају узети у техничком смислу навео је Крајнци реч („Körper“) (тела) у § 1472¹⁹⁾; али у § 141 ова реч узета је у обичном смислу: и једно и друго произилази из везе речи. Права тешкоћа наступа тек онда кад се покуша да одреди обим појма, дакле кад се на пр. пита да ли ће се као „тело“ (Körper) у смислу § 1472 сматрати и акционарско друштво или чак и задужбина. Тако звано граматичко тумачење даје по правилу сасвим сигурно типични главни случај. Ова јасна „појамна језгра“ понајчешће је опкољена једном прелазном зоном, која се постепено губи. Поједини случајеви принуђавају изналажење права час овде час онде да повуче границу. Утврдити ову границу у напред једном дефиницијом често је незгодно, а увек опасно (omnis definitio in jure civili periculosa est). „Заблуда у личности“, је на сваки начин заблуда о истоветности, индентитету. Да ли и заблуда о личним својствима? Ако није онда по чему се одређује истоветност?

3. *Историјско шумачење* наслања се на старије право, оно узима у обзир повод закону, извор из којег је законодавац црпео и друге односе, који допуштају чинити закључке о циљу закона.²⁰⁾ При томе треба поћи од тога да су закони људска дела; теолошкој херменевтици нема места према њима. Једна ненамеравана последица може наравно бити паметнија али може бити и глупља од намере редактора закона. Сигурно није ова намера увек одлучу-

¹⁷⁾ § 285: „Све што није лице, а служи за употребу људима, зове се ствар у правном смислу“. В. § 182 србиј. грађ. зак.

¹⁸⁾ § 1325: „Ко повреди кога у телу, покриће (bestreitet) трошкове око лечења повређенога лица, накнадиће му (ersetzt) измаклу зараду, као и ону зараду које ће се повређени у будуће лишити, ако за рад постане неспособан; и преко тога платиће му (bezahlt), ако оштећеник захтева, одмерену суму према испитаним околностима за претрпљене болове“. Овај пропис одговара § 820 србијан. грађ. зак.

¹⁹⁾ Њему треба да одговара § 931 србијан. грађ. зак. У § 1472 аустр. законика каже се: „Према фискусу, то јест према управитељима државних добара... даље: према управитељима црквених и општинских добара и добара других допуштених шела, није довољно обично, редовно време одржаја...“ А § 141 аустр. грађ. зак. гласи: „Нарочито је отац дужан старати се дотле за издржавање детета докле оно не узмогне само себе издржавати. О нези детињег шела поглавито је дужна мати старати се“.

²⁰⁾ Пожар у Рингтеатру у Бечу био је повод (occasio legis) не само за доношење закона од 16 фебруара 1883 него и за доношење § 17 немачког грађ. законика, који вели: „Ко је запао у смртну опасност под другим околностима, ван оних из §§ 15 и 16, и од тада га је нестало, може бити проглашен за умрлог, ако су протекле три године од догађаја услед којег је настала смртна опасност“.

јућа али ипак се не може пропустити да се она строго објективно утврди. Због тога је т. зв. *материјал*, нарочито — за аустријски грађ. законик — протоколи о саветовању у комисији скоро неопходно помоћно средство при тумачењу. Наравно мора се још увек испитивати да ли је оно, што се по сведоџби материјала хтело казати, одиста и довољно одређено исказано у законској редакцији. То на пр. није случај кад једна одредба, која не произлази сама од себе, ипак буде избрисана као да се тобож сама по себи разуме, или кад, обратно, оно што већ из везе и циља закона мора произлазити, има да буде одстрањено простим брисањем, као на пр. у § 635 недостајућа претпоставка „важних узрока“²¹⁾²²⁾). Један правни став, који у закону никако није наговештен и постоји *само* у материјалу, не може добити вредност путем тумачења, али може, према околностима, попуњавањем закона.

4. Циљу *сходна* (телеологична) метода је владајућа, историјска је у њеној служби. Закони не постоје ради њих самих. Ми смемо претпостављати да сваки закон има свој циљ. Права верност закону састоји се у томе да се тумач стави у службу овом циљу²³⁾). Верност слову закона, која на њ не пази, јесте пасивна опструкција. § 6 аустријског грађанског закон.²⁴⁾ тражи изречно да се узима у обзир „јасна намера законодавчева“. Под законодавцем подразумевао се у своје време цар. Данас је законодавац једна само замишљена личност. Јер навикама нашега мишљења одговара да се воља приписује једном субјекту, који има способност хтења. Са психологијом ова воља нема никаква посла. Међу тим воља *редактора* закона није ни данас, као што није била ни раније, обавезна. Ми полазимо од историјског тумачења, јер „намера законодавчева“ понајпре произлази из циља, ради којег је закон био донесен. Али историјско тумачење не даје увек сигуран одговор. Ни првобитни циљ није за сва времена меродаван. Закон није тренутна него трајна изјава воље. Ако циљ којему се тежило није био постигнут или ако је отпао, ипак се могу појавити друга

²¹⁾ § 635. Ималац фидеикомиса може једну трећину фидеикомисног добра задужити, или — ако се фидеикомис састоји у капиталима — једну трећину од њих подићи. За ово му није потребан пристапак очекивалаца нити старалаца, већ само одобрење редовне судске власти.

²²⁾ Једна одлука Врховног Суда каже: [Опште је начело тумачења и то да је у сумњи законодавац хтео донети један *користан* а не *штешан* пропис.

²³⁾ Reichel, Gesetz und Richterspruch. G. Z. 1915, стр. 67: „Једну законску одредбу треба тако протумачити да се она приказује као највише могуће погодно средство за постигнуће законодавног циља, којему се том законском одредбом тежи“.

²⁴⁾ § 6 аустријског грађ. зак.: „Закону се у примени не сме придавати никакав други смисао до онај који произлази из властитог значења речи у њиховој вези и из јасне намере законодавчева“. В' § 8 србијан. грађ. зак.

непредвиђена благотворна дејства, ради којих законодавац оставља закон да и даље постоји. То је горе споменути случај промене функције²⁵), циљу сходно тумачење је дакле оно тумачење које закон тако разуме да овај, под данашњим околностима, ону корист пружа, ради које је он ту и која му једина и даје његову вредност и правда његово постојање. Некорисни и штетни закони нису необвезни, али они морају што је могуће уже бити тумачени. За телеологичну методу каже Еренцвајг у своме *Систему* I стр. 6 под VI: „Она неће да зна за бесциљне захтеве једне неумољиве логике, којима би се морале потчинити потребе живота.“

5. *Логичко тумачење* хоће да изложи све закључке који произлазе из закона „применом познатих начела логике.“ За то служе закључак на мање (a majori ad minus) и закључак на веће (a minori ad majus). Њихово оправдање потиче отуда што закон често регулише само сумњив случај који се налази на граници. Кад недорасли²⁶) могу сами за себе узети ствар у државину (§ 310,²⁷) онда у толико пре имају ово право дорасли мало-

²⁵) Овде Ehrenzweig мисли на оно што је у своме *Систему*, књ. I стр. 1. под бр. II. рекао о праву: „Право као верна слика свагдашњег културног стања својих носилаца у непрестаном је даљем стварању и промењивању, као и социјални и саобраћајни живот народа, којем се право мора прилагођавати; једне правне установе изумиру, друге се мењају, све према потребама доба, и бивају најзад предате садашњости у једном стању, на које је свака поједина периода образовања права ударила свој печат. Због тога је поглед у прошлост битан захтев за правилно разумевање права садашњости; ово је правац и задатак историјске методе. У Немачкој је Са-вињи њој отворио пут. И сувише брзо она је присвојила себи самовладу. Све правне норме само историјски објашњавати и у исто доба тиме их правдати одговарало је управо конзервативном правцу романтичког столећа. Али правне норме, које одговарају потребама садашњости, треба из ових потреба разумевати и правдати; не смета ништа ако су оне првобитно биле срачунате на друге потребе и према томе их је требало другачије разумевати. Слово закона остаје, а смисао се може мењати. Таква промена функције није ретка. Примери: Одговорност гостионичара (римских) била је уведена због њиховог непоштења, туторство у сопственом интересу татора, време чекања удовице на преудају (због жалости), прибелешка због задржања реда првенства да би се омогућило састављање бележничког акта; све се ове установе данас имају другачије објаснити и образложити. Ипак увек још има застарелих закона, чији нам разлог може открити само историја права, и код неких закона принуђава нас његова старинска релакција да узмемо у обзир правни положај у време његовог постанка. Ма колико да је аустријски грађ. законик тежио за тим да буде разумљив народу, био је он ипак природно срачунат на разумевање од стране његових савременика. За ове је била олакшица у томе што је законик употребљавао изразе, чије је значење било познато из тадашњих, од тада већ заборављених закона, или што је пригодно надовезивао на римско право. Кад на пр. § 1349 каже, да се као јемац може обвезати свако „без разлике пола“, као да би у овом погледу код других послова било какве разлике, то законик хоће само да утврди да је тиме укинут *Senatusconsultum Vellejanum* (који је забрањивао јемчење женама). Кад законик наследника заменика (супститута) назива „обичном“ супституцијом и сваком завештаоцу даје право да је одреди (§ 604 аустр. зак., § 641 србиј. грађ. зак.), онда се то објашњава успоменом на римску пупиларну супституцију.

²⁶) в. §§ 21 аустр., 37 србиј. грађ. зак.

²⁷) § 310 ауст. грађ. законика: „Лица лишена ума по себи су неспособна прибавити државину. Њих заступа тотор или старатељ. Недорасли

летници (a minori ad maius). Ако уговор о наслеђивању не спречава оставиоца да својим имањем слободно располаже за време свога живота (§ 1252),²⁸⁾ онда у толико пре то вреди за тестамент (a maiori ad minus). Argumentum a contrario је, тачно узевши, нелогичан: ако нешто вреди за случај А, то онда из тога не следује да то не вреди за случај Б. За то би требало прво утврдити да то правило има да вреди *само* за случај А.; то може произлазити из његовог текста или из намере закона, али се не сме онако без ичега изводити да вреди. Argumentum a contrario је највећа сметња за даље разумно образовање права. Он се иставља на супрот аналогiji и спречава искоришћавање једне употребљиве норме за друге сличне случајеве.

в) Резултат тумачења.

Тумачење води по каткад томе резултату да се има о-стати, и поред свију сумњи, при ономе како закон гласи; оно учвршћује закон, откривајући циљ, који се можда није одмах дао познати. Али често се тумачењем констатује да је законодавац хтео рећи више или мање него што је казао: *екстензивно* (проширујуће), *рестриктивно* (сужавајуће) тумачење. И тако звани „*изузетци*“ допуштају екстензивно тумачење па чак и аналогну примену, јер овима лежи у основу не самовоља него мисао да би опште правило, под околностима, одвело до неправичних или нецелисходних резултата. Уобичајени страх од екстензивног тумачења „*изузетака*“²⁹⁾ јесте сметња пригодној примени и даљем образовању права. Наравно, има прописа који се не смеју проширивати, и ако се ови баш због тога називају „*изузетни прописи*“, онда је све у реду. Само не ради се при томе о односу правила према изузетку. Не треба проширивати застареле и неуспеле законе, дакле законе, који нису за наше време и више доносе штете него користи. Тако је на пр. § 716 (дерогаторна клаузула), док није уклоњена, строго била тумачена.³⁰⁾

И омиљено начело: *lege non distinguente nec nostrum est distinguere* (ако закон не прави разлике и ми не можемо раз-

који су прешли године детињства, могу сами за себе узети ствар у државину*.

²⁸⁾ в. § 781 србиј. грађ. зак.

²⁹⁾ што се изказује изреком *Exceptiones sunt strictissimae interpretationis* — изузетци се најстроже тумаче.

³⁰⁾ § 716 аустр. грађ. законика гласио је до новела од 1916 године овако: „У тестаменту или кодицилу придодати дометак: да је свако доцније наређење у опште или ако не буде извесним одређеним знаком означено, ништаво и неважеће, не спречава истина завештаоца да своју последњу вољу измени, али ако он у доцнијем наређењу изречно не порекне горе наведени општи или нарочити дометак, онда ће се за пуноважну сматрати не његова доцнија већ његова ранија воља“. Сада новелирани § 715 гласи: „У тестаменту или кодицилу придодати дометак: да је свако доцније наређење у опште или ако не буде извесним одређеним знаком означено, ништаво и неважеће, сматраће се као и да није дометнут“.

ликовати) треба одбацити. Reichel каже: „Осим беднога argumentum-a a contrario не бих знао други пример који би делатност правника више гушио и унижавао од ове тобожње забране разликовања, која ништа друго не представља него наредбу да се све, без испитивања, на један калуп удари.“ Треба ли на пр. дужност возиоца аутомобила да умери брзину кад види да се приближавају једна запрегнута кола, распрострајети и на случај кад он и онако вози умереном брзином? По § 179 могу адаптирати само лица, која немају брачних потомака. Треба ли због тога да је забрањена адопција *сопственних* потомака? Мора ли се пазити на време чекања (§ 120)³¹⁾ и онда кад се раздвојени супрузи поново сједине? Потреба да се прави разлика произлази у овим и сличним случајевима не из текста закона него са пуном сигурношћу из циља закона.

III. Попуњавање закона.

1. Ако *шумачење* не доведе до циља, онда постоји празнина у закону, потребно је дакле *попуниши* закон аналогijом или слободним изналажењем права. Правник не сме да се плаши да узме да постоји таква празнина. Неск није рђаво означио „Шерлок-Холмсовом методом“ тежњу, која се у правосуђу и сувише често појављује, да се из закона добије једна одлука, коју закон не садржи: „са законодавцем се поступа као са једним „јогунастим злочинцем“ који је зацело знао за одлуку, али ју је пакосно прећутао, док га онда оштроумни судија при једном несмотреном изразу није ухватио и доказао му да постоји сакривена мисао за одлуку.“

У најређим случајевима долази судија у положај да пресуди правни случај простим подвођењем чињеничног стања под једну законску одредбу, јер о јасним и управо у напред пресуђеним питањима по правилу се не води спор. Ако законодавац једно спорно питање изречно реши (аутентично тумачење), то онда тиме задатак судији није олакшан него уштеђен. Због тога може и најопширнији казуистички законик парнице у најбољем случају смањити, али не може рад суда у преосталим парницама упростити.

Сумњива правна питања одлучују се исправљајућим тумачењем или законском аналогijом или правном аналогijом или, најзад, слободним изналажењем права по природним начелима (§ 7 аустр. грађ. зак., § 8 србиј. грађ. зак.)³²⁾ Ове методе прелазе у лаганој постепености једна у другу. Сигурно је да се судија мора наслањати на закон што је могуће више, али та могућност постоји у врло различитој мери. За нека у закону нерешена питања ипак пружа закон сигурне полазне тачке: више правне норме појављују се у једној или у више законских одредаба а да област њих не примене није одређено ограничена. Норма дакле постоји, али није сигурно

³¹⁾ в. § 105 србијан. грађ. зак.

³²⁾ в. § 27 аустр. зак. текст у примедби ¹⁾ стр. 4.

да ли се може применити на посебни случај, јер зависи од тога да ли правни разлог обухвата и овај случај (*законска аналогија*, *аналогија у ужем смислу*). Аналогија је без основа представљана као премац беднога *argumentum-a* а *contrario*. Тврдило се да се судија по својој вољи позива или на аналогију, кад један случај исто тако хоће да пресуди као и други, или на *argumentum a contrario* кад то неће. Али то није истина. Супротни закључак оснива се само на слову закона, аналогија на против на циљу закона. У сталној брижљивој примени аналогије састоји се један од најважнијих и најплоднијих задатака правне науке. Често је аналогија врло близу. Тако на пр. кад трима у § 542 наведеним случајевима недостојности за наслеђивање додамо, због једнакости законског разлога, случај подметања тестаментa.³³⁾ Али аналогија није увек, као у овом случају, ограничена на најближе место закона. Доста често могу се аналогно употребити за питања грађанског права одредбе трговачког или стечајног законика или којег специјалног закона.

Пресуђење на основу законске аналогије није увек могуће. Често пружа закон судији само широк оквир у којем треба да тражи пресуђење: у целокупном правном поретку открива судија циљеве законодавчеве, већу или мању важност, која се придаје интересима који траже заштиту, и помоћна средства којима се законодавац служи за постигнуће својих намера. Према томе судија мора предузети да одреди како би законодавац решио тај случај да је на њ мислио (*правна аналогија*, слободно изналажења права у ширем смислу), дакле не можда како би судија, кад би био законодавац, решио питање.³⁴⁾ Јер не одлучује *његова*, судијина, законодавна политика него законодавчева.³⁵⁾ Ова се пак има сазнати из целокупног позитивног законодавства (не само из грађанског законика или из којег другог законодавног дела).

2. При томе може се покатак десити да се за решење дотичног питања може мало узети из целокупног законодавства, што не било тако само по себи разумљиво с погледом на наше друштвене и привредне односе, тако да је судија скоро сасвим упућен на природу ствари (*слободно изналажење права у ужем смислу*). Овлашћење на законску и правну аналогију и, у крајњем случају, на слободно изналажење права даје § 7 грађ. зак.³⁶⁾ При упућивању на „правна права начела“ мислили су редактори грађ. законика несумњиво на природно право; природна правна начела биле

³³⁾ § 542 аустр. грађ. зак. гласи: „Онај који је оставитеља на изјављивање последње воље присилио или преварним начином навео, у изјављивању или у преиначењу последње воље спречио или завештаочеву већ начињену последњу вољу затајио, тај је искључен из права наследства и одговоран је трећем лицу за сву причињену штету.“ В. § 419 србиј. грађ. зак.

³⁴⁾ На против по тексту швајцар. грађ. законика чл. 1 судија треба да одлучи „по правилу које би он — судија — као законодавац поставио.“

³⁵⁾ Аристотело, Етика, V 14: „као што би сам законодавац, кад би ту био и видео случај, рекао и законом био одлучио.“

³⁶⁾ в. примедбу 1 на стр. 3.

су њима оне опште, непромењиве, по себи јасне и очевидне правне норме, као на пр. следећи став, који је темељ §-у 870,: „Неправичном радњом не могу према ономе, против кога сам неправично поступио, стећи никакво право.³⁷⁾ Таква општа правна начела, рекао је *Цајлер*, не треба да дођу у законик него у правну философију. Из правне философије дакле треба судија да црпи кад закон не пружа решење. Наравно ту се не могу наћи правне норме. Оно што се сматра за природна правна начела нису управо правила а ригор утврђена него она начела, која су сада у свима културним државама призната и чине заједничку основицу њихових законодавстава. Зато се она називају згодније *општа* правна начела. „Судији се хтело §-ом 7 при крају дозволити не једна ђачка, него најслободнија, у опште још допуштена делатност, чија је сличност са законодавном изречно била наглашена“. Од ове слободе наши судови дуго времена нису скоро никакву употребу чинили. Појединачне одлуке решаваху по општим правним начелима питање где треба сахранити једнога покојника.³⁸⁾ Забрана издубљења земљишта коју садржи нови § 364 б (новелиран 1916.)³⁹⁾ оснивана је пре новеле 1916 „на природним правним начелима споменутим у § 7“. Исто је тако Врховни Суд својом одлуком Бр. 195 још пре ове новеле признао одредбу реченице 2 § 1052 као важеће право на основу § 7 грађ. зак.⁴⁰⁾ У образложењу ове епохалне пленисимарне одлуке Врховни Суд је најодлучније заузео гледиште за слободно изналагање права.⁴¹⁾

3. Али једно правно питање пружа не само онда тешкоће, кад се на први поглед не може наћи *никаква* меродавна

³⁷⁾ § 870 аустриј. грађ. законика: „Ко је од друге странке лукавством или неправедним и основаним страхом (§ 55) побуђен да закључи уговор, није обавезан држати се уговора“. В. § 537 србијан. грађ. зак.

³⁸⁾ Одлука напуљског Касационог Суда од 4 августа 1903 узима у обзир, према општим правним начелима, вољу *надживелога суируга*. Одлука Врховног Суда (Reichsgericht) каже да по владајућем моралном схватању долази у првом реду у обзир воља покојникова.

³⁹⁾ § 364 б. гласи: „Једно земљиште не сме се тако издубити да земљиште или зграда суседова изгуби потребан ослонац, осим ако се држала земљишта на други начин постара за довољно утврђивање.“

⁴⁰⁾ Текст § 1052 законика, који се налази у одредбама о уговору о промени ствари, до новеле од 1916 гласио је: „Ко хоће да тражи предају ствари, мора испунити своју обавезу или бити готов да је испуни.“ Новела од 1916 додала је ову другу реченицу овоме § 1052: „И онај који је обавезан да први испуни обавезу, може одрећи да то учини док се противна обавеза не испуни или не обезбеди, ако је ова угрожена рђавим имовинским приликама друге стране, које му нису морале бити познате у време закључења уговора.“ Првој реченици §-а 1052 одговара § 635 србијан. грађ. законика. И ако друге реченице § 1052 аустријског грађ. зак. нема у србиј. § 635, ипак би се појављено питање, о којему је реч у § 1052 друга реченица, сигурно и по србијан. грађ. законнику пресудило, с обзиром на § 8 србијан. грађ. зак., онако како је наређено у § 1052 реч. 2 аустр. грађ. зак.

⁴¹⁾ У једној одлуци Врховног Суда каже се, упућујући на § 7: „Према томе судија не мора да један правни случај одлучи по законским нормама, против чије примене стоје важне сумње и за коју не говори ни јасно слово закона ни намера законодавчева“.

правна норма, него и онда када *сувише* норма стоје на расположењу. Граматичко, историјско, чисто логично тумачење, ближа и даља аналогија из овога или онога закона, најзад природа ствари могу пружати по себи употребљива али противречна правила. Што више законских места долазе у обзир, у толико може бити већа забуна судије, који хоће на све да се обазре. Јер правни поредак није развијање једног једноставног врховног принципа, као што су мислили учитељи природнога права. Шта више он је резултат хиљадоструких сукоба интереса. Законодавац је час у једном час у супротном правцу чинио уступке, да би успоставио колико толико задовољавајуће стање равнотеже. Стога, и ако се ретко појављују *антиномије*, т. ј. закони који се један с другим из почетка не могу сложити, који један другом противрече, то се ипак често укрштавају норме, које се имају добити проширујућим тумачењем или аналогijом. Стога се по неко спорно питање не може решити са пуном (математичком) сигурношћу. Нека би баш за једно мишљење и говорили разлози, који би, за себе посматрани, били убедљиви, ипак они не одлучују, ако и за противно мишљење постоје важни разлози. Ни о једном од ових мишљења не може се онда управо казати и доказати да је оно тачно. Али, обично, брижљиво цењење и мерење ових разлога даје превагу једном мишљењу, што је довољно да се оно бар као боље покаже.⁴²⁾

4. Раширено је мишљење да правна сигурност почива на закону и да њу поткопава слободно изналагање права. Да то није истина доказује искуство. Један нов закон ставља често много од онога, што је дотле било сигурно, у несигурно и његово тумачење даје повода новим сумњама. „Са прављењем закона бива покатак као и са прављењем дугова: једна запушена рупа отвара две нове“, вели Reichel. Пример: пре закона о извршењу био је извршни поступак већим делом регулисан само судском праксом. Јудикат бр. 220 сада је утврдио да су извесна права повериоца, која раније никако нису била спорна, постала спорним тек услед закона о извршењима „са његовим *тачно прописаним* поступком расподеле“. Јудикат — дакле правосуђе — уклонио је сумње. У простору, у којем нема закона, судија се не може на сваки начин држати параграфа, али у толико више саобраћајног обичаја и судске праксе. Где пак ни ово не помаже обично се убрзо, припремљена слободним изналагањем права у поједином случају, ствара нова судска пракса, која ствара жељену правну сигурност.

⁴²⁾ *Истинишио*, истина, је апсолутно, стога неспособно за пењање, појачање (не може бити „истинитије“, више истина); другачије стоји с оним што је право. То је бар било схватање римских правника.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Др. Борђе Тасић, проф. Универзитета — Београд.

СУКОБ КОНСТРУКТИВНЕ И ИНТЕРЕСНЕ ЈУРИСПРУДЕНЦИЈЕ НА ПИТАЊУ СЛУЖБЕНОСТИ

Ја сам недавно изложио у два чланка у чему се са-стоји супротност конструктивне и интересне јуриспруденције¹⁾ и слободан сам да читаоце за ближа обавештења упутим на ова своја два чланка. Овде ћу ту супротност претставити у две речи и на један сасвим једноставан начин. Конструктивна јуриспруденција налази решења *иштем правних конструкција*, интересна јуриспруденција налази решења непосредно оцењујући интересе у питању, а на основу правде и целисходности, разуме се увек у границама текста и у случају празнина и нејасности *praeter legem* (али никако и *contra legem*). Циљ нам је овде да покажемо на једном конкретном примеру разлике између ове две школе, или, тачније, методе тумачења.

Пример се односи на службеност и питање, које се поставило и о коме ће овде бити речи, има једну читаву историју, провлачећи се у Немачкој од доба Јеринга. Оно се састоји у томе да ли може власник двају земљишта имати службености на једном од њих т. ј. на једном од сопствених земљишта. По мишљењу Јеринга то је могуће, јер он је пронашао да у овом специјалном случају кад је реч о земљишту не везује власника ствари, већ обавезују власти (државне). Уношење у књиге од стране власти одузима ствар (земљиште) од самовоље власника и са њеним учешћем може такође да буде ствар (земљиште) исписана. Овај разлог се данас чини правницима у Немачкој сувише вештачким, да његову погрешност није ни потребно доказивати, и савезни суд (*Reichsgericht*) се није њиме могао задовољити. Он је стао на супротно гледиште дајући као главни разлог да је, *логички* (*begrifflich*), сервитут право на туђу ствар и да нико не може сâм са собом закључити уговор. То је гледиште, које је заузело и пруско право и грађански законик (§ 873). У ствари § 873 имао је у виду само нормалну ситуацију, али он није искључио изузетак.

Довде, и кад се даје прво и даје друго решење, даје се на основу неке конструкције. Раније су из конструкције о значењу уношења у књиге извлачили закључак, и он је био погрешан, јер су заборавили да формални акт (уношења у књиге) претпоставља извесне материјалне односе, правила о самој службености, и очевидно конструкција је испала вештачка, тј. лажна. Она се саградила да се истера један закључак; њен отац и творац није истина, него *жеља*. Доцније се полази од самог сервитута и он се конструише као

¹⁾ Архив за правне и друштвене науке јуни и септ. 1934. Конструктивна јуриспруденција и интересна јуриспруденција.

право на *туђу* ствар, из чега следује да нико не може имати сервитут на својој ствари. Да ли таква конструкција службености није, у истини, претпоставка коју треба доказати, или, другим речима, да није унапред (априори) постављена, а тек је ваља доказати. То је, одиста, закључак јуриспруденције у овом питању.

Са гледишта ове јуриспруденције, што ће рећи на основу мерења интереса, даје се једно друго решење питања. *Хек* (шеф школе интересне јуриспруденције) мисли као и Јеринг да је допуштена службеност на својој ствари²⁾. Али он то тако мисли зато што налази да има извесних интереса чија заштита захтева такво решење. Споразум код службености између једног власника и другог није никакво чаробно средство, које је из некаквих неиспитаних разлога било неопходно. Споразум обезбеђује прибавиоца службености против једностране иницијативе отуђивача. Где су прибављач и отуђивач идентични, ту онда отпада споразум, јер он није потребан. Споразум је дакле као средство обезбеђења против отуђивача потребан само када су прибављач и отуђивач различита лица, што је и нормалан случај.

Овом решењу се у најновије време придружио и Савезни суд, у толико, на име, што он признаје, сада, да томе не стоје на путу позитивноправна правила или правила мишљења (логике). Али он мисли да би то ипак било противно закону, јер ако није једнострана изјава циљ §-а 873, из тога се не сме закључити да се може, у недостатку изричне законске одредбе сматрати да је споразум непотребан. Са гледишта интересне јуриспруденције међутим, то је несретно буквално тумачење. Јер по њему важно је измерити интересе; и, ако решење задовољава интересе, оно је онда сасвим логично (исправно). На крају суд је променио своје држање и овога пута он се помогао сматрајући да ту има празнине. По њему је законодавац раније могао узети у обзир потребу за таквом службености; али данас односи су се променили.

Питања која се односе на службеност задају многе муке теорији међународног права међународним судовима. Тамо још није рашчишћено не само питање о природи службености него да ли она и постоји; судови су колебљиви а теорија њихове пресуде, једне и исте, тумачи на врло различите начине. Познат је спор о риболову у Северном Атлантику између Сједињених држава и Велике Британије, о коме је донео пресуду 1910 Међународни арбитражни суд. Исто тако познате су и пресуде овог суда о питању острва Аландских, од 25 јуна 1931 и о спору Wimbledon од 17 августа 1923. У свима тим пресудама суд приступа питању на сличан или исти начин и решава га по истом методу. Професор Бадеван, који је посветио нарочити чланак пресуди о риболову

²⁾ Heck, *Interessenjurisprudenz*, 1933, стр. 7 и стр. 8—9.

у Северном Атлантику,³⁾ примећује да је суд и сувише заузет питањем о правној природи сервитута, у полемици са старом доктрином, која почива на идеји истоветности интернационалног односа са приватноправним односем, суверености државе са својином (приватног лица). У опозицији према таквом недопуштеном изједначавању, увиђајући да сувереност и својина нису једно исто, дошло се у науци до тога да се тврди да у опште и нема сервитута, што исто тако не одговара стварности као ни прво (старије) гледиште. И тако је и суд потпао под утицај таквог гледишта, занемаривши читаву једну страну проблема. Појам сервитута долази у обзир код судова само као „проседе“ класифицирања да би се груписале извесне ситуације. Они су заборавили да правна наука нема само да класифицира феномене које изучава, већ да, као наука ориентисана ка практичној примени, она треба да извуче „проседе“ тумачења. И, по проф. Бадевану, они би требали да утврде је ли то сервитут или други неки обичан облик; у првом случају би се са Ривијером применило рестриктивно тумачење. Суд се није уопште интересовао да прецизира последице сервитута и да их разликује од других обавеза. Отуда је и остао колебљив.

То вели Бадеван. Искоришћујући његово запажање у циљу да осветлимо метод тумачења, додаћемо следеће. Раније се изједначавао сервитут међународноправног права и приватног, јер се изван приватноправних конструкција није ништа друго могло ни замислити: сервитут је сервитут, и шта би и какав би могао бити него какав знамо од римског права до данас? И то је, нема сумње, као што се данас увиђа, погрешно, јер постоје врло важне разлике између односа и установа међународно јавног права (између држава) и оних приватног права (између појединаца). Погрешно је, исто тако, када се из појма суверености закључује да не може бити сервитута. Такав је закључак сасвим произвољан, и на крају крајева би из тога изашло да држава не може имати никаквих ограничења. У позадини стоји неко *апсолутирање* државне власти које нема никакве везе са стварношћу. Такво апсолутирање било је сметња и код других питања, заводило науку на погрешне путеве и правничко резонување у опште, повлачећи за собом извесне осетне штете у развоју позитивног права. Није питање да ли има или нема службености, јер то захтева или не захтева апстрактно схваћена сувереност, већ да ли то захтевају међународни односи, не вређајући на неправичан и сасвим нецелисходан и непрактичан начин права држава. Питање дакле не смемо поставити на основу једне конструкције, једног

³⁾ Jules Basdevant, L'affaire des pêcheries des côtes septentrionales de l'Atlantique entre les E. Unis d'Amérique et la Grande-Bretagne devant la Cour de la Haye (Revue générale du Droit international public, XIX, 1912).

априорног појма, него непосредно на основу самих односа и практичних разлога⁴⁾).

Из овога се види како нас интересна јуриспруденција чува од априорних закључака, који привидно изгледају савршено исправни и шта више једино могући. И у томе ваља видети њену оправданост и њену истинитост.

Драгослав П. Ђорђевић адвокат — Београд.

ПРАВНА ВАЖНОСТ ПРАВНОСНАЖНЕ ПРЕСУДЕ ЕПАРХ. ЦРКВЕНОГ СУДА

„Политика“ од 25 нов. 1934 год. објавила је напис: „Брак који је за једног супружника разведен а за другог није“. Овај случај као проблем државног и брачног поретка у нас, није нов нити ће бити усамљен. Ми смо о овој могућности већ писали у Браничу за новембар 1934 год. па је сада као конкретност за правнике врло интересантан. Види се резултат једног несистематског и несложеног рада црквено законодавне и државно законодавне власти у нашој држави. Неће бити краја конфузним односима у брачно правном животу, који је пореметио и државни поредак на општу штету грађана. Држава је једино позвана и овлашћена да подједнако заштити сва права својих грађана са њиховим дужностима. Већ се одавна осећа потреба да држава на један ефикасан и једнообразан начин регулише опште брачно право својих грађана па без обзира којој вери или вероисповести они припадају. Живот и време смрвили су многе тежње и жеље па ће смрвити и захтеве црква, које су у једној јединственој држави направиле многе разлике онде где их несме и не може бити. Држава у свом сопственом интересу мора ово питање да регулише данас или сутра. Из мешања у брачно право, цркве морају бити елиминисане силом животних потреба грађана и потребом за једнообразним државним поретком. Ни држава ни грађани не могу бити равнодушни у питању регулисања брачно-правних односа, јер нежељене сукобе изазивају разне признате вере и вероисповести својим разним црквено-догматичним учењима о бићу, суштини и облику брака. Ни облик ни суштину брака не чине црквено догматска учења. Они су постављени на социјално медицинским односима. Цркве у пракси нису остале у границама сувих догматских разлагања о божанском бићу брака, већ су закорачиле и у границе правне и социјално-медицинске манифестације његовог постојања као што су зако- рачиле и у границе биолошке стварности. Брак не може да

⁴⁾ Овде не можемо улазити дубље у специфичну проблематику појма суверености.

WWW.UNILIB
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

буде црквена установа а нарочито не у нашој данашњој држави са хетерогеним црквеним учењима о њему, која иду на штету правног стања у држави и материјалну штету грађана. Сваки грађанин има права на државу која је своје оправдање везала поред осталог и за регулисање приватних и јавних права и дужности својих поданика. По принципу једнакости грађана пред законима, једно од многобројних права грађана је и право на брак за чије се постојање тражи испуњење једне законске форме. За моменат у нашој средини испуњење форми за брак врши се преко признатих цркава и када је ту манифестацију и конституисање права, држава за сада оставила њима, онда сваки грађанин државе има права по свом избору и на једну црквено верску заједницу као делегирану власт у вршењу ове државне функције. Црквено верски рад у закључивању брака, није према томе унутарња ствар цркве, већ је она и ствар државе као заштитнице и створитеља права својих грађана. Црквено верске заједнице неби смеле ни у ком случају да лише једног државног грађанина права на брак и могућности његовог склапања пред њом, јер би у том случају негирале саму државу која је то право створила. Ако би црква ипак то учинила, узлигла би се изнад државе, постала би суверена власт у сувереној власти, а то пак ни у ком случају данас више не може да постоји. Ако би се ово право дало верској заједници, значило би да она може у једном моменту да одузме грађанину и његово припадништво држави кога се у осталом ни држава не може одрећи. Када један грађанин са правом на брак по државним законима изабере једну црквено верску заједницу као делегирану власт за закључење брака онда она у принципу не би смела да одбије своје садејство примене закона у манифестацији државне воље за закључење брака тога њеног поданика. Црквено верска власт могла би једног државног грађанина евентуално да лиши каквог свог личног права напр. молитве, свећења водике и резања славског колача, причешћа и др. али га ни у ком случају не може и несме да лиши на један државним законом затражени обред око закључења брака као потребног рада у декларацији свршеног правног посла.

У основи погрешно мисле они, који тврде, да једно лице не мора припадати ни једној црквено верској заједници, а ако то по својој вољи већ учини, тиме уједно пристаје и на сва учења те верске заједнице. Посредним или непосредним путем натерати једног слободног грађанина да због остварења свог права на брак, приђе једној признатој верској заједници, вређа се основно уставно начело из чл. 11 које је за све грађане подједнако прокламовало зајемчност слободе вере и савести. Исто тако била би у ствари повреда закона, натерати једног слободног грађанина да напусти једну већ изабрану црквено верску заједницу као делегирану власт за закључивање извесних законом прописаних правних послова и признатих правних стања и односа.

Сваки грађанин има права да бира по својој вољи између две власти истих и једнаких државних функција и једанпут тако изабрана власт несме и не може мимо закона да одбије свој званичан рад у закључењу једног правног посла напр. брака. Када велимо „мимо закона“, мислимо рећи, мимо оних законом прописаних личних услова за могућност закључења брака.

Државни устав од 1931 год. готово ни у чему није дирао постојеће законе на дан свога ступања у живот. То пак не значи, да се ти недирани закони не могу доцније прописаним путем мењати, укидати, проширити или допунити. Ако би се стало на супротно гледиште, како то чине извесни црквено правни писци, онда закони донети пре устава не би могли бити мењани све донде, док се не замени или укине сам државни устав. На овакво се гледиште не може никада стати и зато је слаба одбрана новијег црквеног законодавства, коме државни устав ни у ком случају није дао право да вечито остане у границама црквеног брака. Ни једном одредбом, па ни чл. 21 устава, није признат никакав облик закључења брака. То је питање остало да се накнадно регулише законодавним путем с тим, да ће до тог момента важити закони који већ ту материју регулишу. Према овоме, облик брака може сваког момента бити регулисан новим државним законодавством и то баш у смислу грађанског брака као најцелисходнијег облика за наше хетерогене црквено верске прилике.

По садањем законодавству у земљи имамо два облика закључења брака: црквено верски и грађански. Црквено верски облик постоји на већем делу територије, али то ипак за будућност не значи, да је он и добар и толико много тражен или неопходно потребан са политичко-социјално-медицинског гледишта. Држави ништа не стоји на путу, да њега огласи за неважећи како са православно верског учења и законодавства тако и са римокатоличко верског гледишта. Са овог другог утолико пре, што су њега пренебрегле многе европске земље где је римска црква много богатија не само припадницима већ и историјско културним традицијама. Овој могућности истиче се од стране црквених писаца поред осталог, не тако важан, као смења и Конкордат закључен 1914 год. са Кр. Србијом који се у ствари протеже са међународно правног гледишта и на нашу данашњу Краљевину. Треба знати да Конкордат није државни устав, већ један обичан уговор одн. закон који се може мењати или по споразуму странака или га једноставно законодавним путем ставити ван дејства из политичко управног разлога једнообразног унутарњег државног поретка на који свака држава има права. Ни у ком случају није потребно чекати на пристанак Курије за регулисање брачно правних односа њених припадника поданика наше државе. По њеном пристанку ни једна европска земља не би могла увести обавезан грађански брак, јер га ни она не признаје као ни пра-

www.вославна јерархија. Међутим преко тога се прешло и уведен је обавезан грађански брак као прече јемство за државно јавно правни поредак у интересу свих грађана подједнако. Када је са Србијом био закључен Конкордат римокатолика је било у земљи тако мало да су се могли на прсте избројати. Они нису имали чак ни свој црквени суд, већ је њихове спорове решавао редован грађански суд. Тада је православна вера била државна вера у земљи и њени прописи нису долазили тако често у сукоб са прописима других вера у брачно правној материји. Данас је цео тај црквени живот измењен. Настале су сасвим друге друштвене, верске и политичке прилике као и сасвим друге потребе и државе и њених грађана. Данас у земљи имамо повећи број признатих и непризнатих верских учења и верских заједница. Стваран живот и друштвене потребе вуку на једну страну ка прогресу и једнообразној заштити грађана, док верске заједнице вуку тај стварни живот и једнообразну заштиту грађана на другу страну. Свака од њих тајно или јавно жели да привуче у своје крило што већи број припадника. Те се тежње сукобљавају из чисто конкурентских интереса на штету државног поретка и самих права државних грађана. Грађани су принуђени да траже све могуће излазе да до брака дођу па без обзира који ће их по па венчати или децу крстити. Правна стања постала су угрожена мешавином неједнаких црквених законодавстава. Тиме је створена правна несигурност која шкоди поред осталог и самом браку па и брачном моралу. Оваква се стања даље нити могу нити смеју толерирати. Неозбиљно изгледа да један брак у једној националној земљи јединственог законодавства, на једном њеном крају важи и законит је, док на другом њеном крају не важи и није законит. Тиме су породични однос и морал пољуљани а доведен је у питање и наследни правни поредак. Такве потресе не трпи ни једна европска држава па не можемо да их трпимо ни ми. Нигде на свету не постоји једно државно законодавство, по коме се једно дете час сматра брачним а час небрачним и да је један брак час правно ваљан а час правно неваљан. Овакво законодавство не може да остане ни код нас јер је и наша земља правно уређена. Досадање грешке дају се ипак на време исправити. Правна сигурност односа мора у сваком случају бити подједнако зајамчена за све грађане и државне власти. Ако у једној земљи нема правне сигурности онда она и против своје воље корача анархији, а то ми не желимо ни у ком случају. Пред правном сигурношћу грађана мора да падне свако догматско црквено учење. Оно је за цркву, а држава је живот.

* * *

Напред изложено дошло * нам је онако узгред, под перо, јер случај који се недавно десио дао нам је могућности да о овом питању дамо своје мишљење које у осталом не мора да буде прихваћено од алфе до омеге, али ипак жао критика нашег данашњег брачног проблема и сигурно-

сти правног саобраћаја у овој материји, није ни у ком случају на одмет. Наша је дужност и као грађанина и као правника да се интересирамо шта се све ради са нашим брачним правом и шта се све са нашим правним стањем гради.

Конкретан случај је у овоме: Још 1909 год. Миховило и Ивка као римокатолици, закључе брак по прописима своје цркве. Доцније Миховило пређе у православну веру, добије име Михаило и код горњокарловачког епарх. црквеног суда поведе бракоразводну парницу противу своје жене. Извршном пресудом брак се разведе на штету неправославне жене с тим да Михаило има права ступити у нови брак са православном невестом а да својој жени Ивки, за коју ова пресуда не важи, — не даје никакво издржавање на основу прописа чл. 129 устава српске прав. цркве. Одлуком о укинутом издржавању не буде задовољна „бивша“ жена Ивка, јер она за њу ни у чему не важи по прописима њене цркве, — и поднесе тужбу окружном суду у Љубљани са захтевом, да јој се досуди издржавање од свог истовремено „разведеног“ и „неразведеног“ мужа. Грађански суд осуди мужа на давање издржавања и ту пресуду оснаже још два виша суда. Са оваквом пресудом грађанских судова не буде сада задовољан „бивши“ муж са разлога, што је о његовом праву одн. дужности по закону већ пресудио један надлежан суд. О овом сукобу надлежности муж затражи одлуку већа Касационих судова на основу чл. 102 зак. о устрој. судова, које пак својом одлуком В. бр. 65 од 6 нов. 1934 год. нађе, да овде нема сукоба зато, што пресуда прав. црквеног суда није ускратила право бив. жени да тражи издржавање од свог мужа, пошто њу пресуда не веже као припадницу друге вероисповести.

Овде напомињемо, да је овај случај развода брака расправљан још пре ступања у живот „Брачног правилника“ 1 септ. 1934 год. (донет на основу чл. 63 тач. 13 устава срп. прав. цркве), — који за разводе бракова овакве врсте у § 124 тражи прелаз у православну веру једног од оних лица друге вероисповести, чији је брак већ пресудом доживотно разлучен од стола и постеље а са разлога који су као бракоразводни признати и у прав. цркви. Пресуде донете на основу овога прописа исто тако не вежу оног брачника који је остао у старој својој вери, што значи, да је у погледу права на издржавање остало као и у см. § 125 код једног нехришћанског брачника, — исто правно стање. Из овог прописа излази још и то, да нови православац, који је био венчан у другој цркви као њен припадник, не може да тражи развод брака код прав. епарх. црквеног суда пре но што сврши са разводом код црквеног суда напуштене вероисповести и ако би се испуњавали сви бракоразводни услови прав. црквеног прописа.

Да ли је црквени суд у наведеном конкретном случају, поступио правилно и по закону или није, за сада нећемо говорити али да је оваквом пресудом повређен установљени др-

WWW.UNI
 УНИВЕРЗИТЕТСКА
 ВИБЛИОТЕКА

жавни поредак и угрожено брачно право грађана, — то је несумњиво. Услед начела да једна аутономна власт не може да раскида правне послове друге аутономне власти, ова пресуда за Ивку не важи само у оном делу, који говори о раскиду брака, али она важи у оном делу који говори о праву мужа да јој не даје издржавање зато, што је ово његово право донето на основу прописа чл. 129 црквеног устава као државног закона који важи за све без изузетка. Али ипак ако претпоставимо, да је изречена пресуда на закону основана, онда се поставља питање: да ли су правилне одлуке свих грађанских судова у погледу досуђеног издржавања када је чл. 129 црквеног устава као најмлађи државни закон дерогирао одредбе ранијих грађанских закона по истој правој материји. На основу овог чл. 129 црквени суд је имао права да изрекне овакву пресуду у погледу права на неиздржавање после бракоразводне парнице. Овде се поставља још и ово питање: какво је у ствари „право“ конституисано изреченим правоснажним пресудама црквених и грађанских судова, када право имају и једна и друга парнична страна?

С једне стране, са државног и црквено православно правосног гледишта, пресуда је у целини исправна и законита. Брак је разведен на штету жене; муж има права по прав. обреду на нови православно брак само са православно невестом и ако ми у принципу не видимо законске могућности за овакову одлуку. Осим овога муж је у праву да својој „разведеној“ жени ускрати издржавање т. ј. она на то издржавање нема права од свог бив. мужа.

С друге стране опет са државног али и са римокатоличко црквено правосног гледишта, изречена пресуда је не-исправна и незаконита. Брак између ових брачника и даље остаје у сили и снази; муж нема права на нови брак и ако га ипак закључи, извршиће крив. дело бигамије из § 290 каз. зак. зато, што . . . „се већ налази у законитом браку“ . . . а . . . „исто тако казниће се и лице, које је и ако . . . неудато, у овакав брак ступило, знајући за брак који већ постоји“. Са овога гледишта и муж и жена су у законитом браку док су с друге стране у ствари разведени распуштеници и то још жена с правом да је истовремено разведени неразведени муж издржава, који ће пак новом женидбом у ствари имати законите две жене.

У истини настаје питање: какво је ово правно стање брака у нашој земљи? Већи брачни хаос није могуће замислити.

Какво је дејство правоснажне пресуде једног законом установљеног суда? Да о овоме не дајемо ми своје мишљење, већ да изнесемо оно шта о томе мисле и пишу наши и страни чувени правници.

Андре Ђорђевић: Материјално правна снага правоснажне пресуде састоји се у томе: што се сматра да је њоме дотични правни однос међу парничарима сасвим коначно од-

лучен, не само за овај мах него за увек . . . . . пресуда важи од сада међу парничарима као безусловно опредељена норма или као закон за тај конкретни случај. (Теорија грађ. суд. пост. II књ. стр. 170/1).

Лаза Урошевић у истом смислу као и Ђорђевић. (Коментар Грађ. п. пост. стр. 488 коментар уз § 507).

Др. Драг. Аранђеловић:.... Ако би странке једно, судом већ расправљено, спорно питање опет могле потрзати пред судове и друге власти, онда човек можда никад не би имао мира од позивања на суд због парницења око једне исте ствари. Тужба и правна заштита, парница и одлука о њој не би имале циља ни смисла кад не би створиле дефинитивно стање. Судска пресуда мора дати странкама право једном за свагда и сви учесници морају за њу бити везани, држава као судија, странке као тражиоци и примаоци права.... Материјална правноснажност пресуде тиче се њене садржине, њенога дејства. Везаност за садржину судске одлуке назива се материјална правноснажност и ова је правноснажност условљена формалном правноснажношћу.... Оно што је правноснажно досуђено не може се више побијати, оно што је правноснажно одбијено не може се више остварити судским путем....

Гастајн: Парнице се мора учинити крај у интересу опште правне сигурности. Формално правноснажна пресуда суда ствара, као један у вршењу једног сувереног права — вршењу судске власти — предузети државни акт, неоспорно право...

Сперл: Уставна подела јавних власти или надлежност у ширем смислу неопходно мора садржавати у себи и мисао, да је онај ауторитет, коме је државни уставни поредак дао власт да правне ствари испитује, да расправља, да их решава, да је то дао тако да их он решава за све учеснике, па и за државу и све њене власти, коначно, правноснажно. Правна заштита не би била заштита, странке не би постигле циљ своје парнице, правни мир не би наступио кад би било допуштено опет се парничити о ствари после изречене пресуде...

(Грађ. проц. право II књ. стр. 216—219 од др. Драг. Аранђеловића).

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

ЗАПИСНИК

II седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 1. јануара 1935. год. у 6 час. по подне у Београду.

Присутни: Заменик претседника Милан Драговић, чланови одбора: Др. Миленко Стојић, Трипко Жугић, Др. Јанко Олип, Владимир Симић, Милорад Павловић, Љубиша Ди-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.R

www.m... митријевић, Драгомир Ивковић, Лука Пешић, Драгослав П. Ђорђевић, Сима Алкалај.

Извинили се: Др. Иван Рибар, Милан Живадиновић (на путу), Младен Цинцар Јанковић (болестан), Војислав Милошевић (болестан), Др. Видан Благојевић (болестан)

Заменик Председника Милан Драговић даје реч секретару Владимиру Симићу да реферише по предметима из свога делокруга. По реферату секретара Симића донесе се ове одлуке.

Брише се из именика адвоката Др. Драгутин Јанковић, претседник ове Коморе, због тога, што је постао Министар у Краљевској влади и једновремено се прима к знању оставка на преседништво коморе. За преузиматеља канцеларије његове именује се Михаило Миликић, адв. из Београда.

Брише се из именика адвоката Милен Стевановић, адв. из Београда, без права да тражи поновни упис-§ 36. Зак. о адв. За преузиматеља канцеларије именује се Др. Христа Стаменовић, адв. из Београда.

Одобрава се Јовану Ч. Марковићу упис у именик адвоката са седиштем у Београду.

Уважава се оставка Гаврилу Леви-у, адв. из Београда, на чланство у Дисциплинском већу.

По молби Михаила Поповића, бив. адв. из Јагодине, решава се, да плати Комори члански улог до 1 октобра 1930. год., т. ј. до дана када је напустио своје седиште у Јагодини.

Одобрава се Милутину Филиповићу упис у именик адв. приправника на вежби код Добривоја Мијатовића, адв. у Шапцу.

Брише се из именика адв. приправника Милан Пурић под 26. XII. 1934. због ступања у прив. службу.

Брише се из именика адв. приправника Тодор Р. Благојевић под 1. IX 1934. год. због ступања у стални кадар на одслужење војног рока.

Прима се к знању да је Владимир Петровић ступио на бесплатну вежбу у Ср. суд за срез врачарски.

Брише се из именика адв. приправника Др. Никола Стефановић под 1. XI. 1934. год. по одјави принципала.

Брише се из именика адв. приправника Самуило Исаковић под 26. XI. 1934. год. због ступања у државну службу.

Брише се из именика адв. приправника Ђорђе Јовановић под 28. X. 1934. год. услед ступања у државну службу.

Одбија се Коста Протић, адв. из Београда од тражења да му Комора изда уверење о томе, да не врши адв. праксу.

Одбија се Леон Карић од тражења уписа у именик адв. приправника пошто није положио таксу од 300.— дин. за уписнину.

Пошто је дневни ред седнице исцрпљен, то исту Заменик претседника закључује у 7.40 час. по подне.

Записник је прочитан и примљен.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

(Следују потписи присутних чланова и овера заменика претседника и секретара.)

ЗАПИСНИК

III седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 16. јанура 1935. год. у 6 час. по подне у Београду.

Присутни: Заменик претседника Милан Драговић, чланови: Војислав Милошевић, Савко Дуканац, Др. Иван Рибар, Др. Миленко Стојић, Трипко Жугић, Владимир Симић, Милан Живадиновић, Љубиша Димитријевић, Драгомир Ивковић, Лука Пешић, Драгослав П. Ђорђевић, Милорад Павловић, Др. Јанко Олип.

Заменик претседника Милан Драговић отвара седницу у 6 час. по подне и даје реч секретару Владимиру Симићу да реферише по предметима из свога делокруга. По реферату секретара Симића доносе се ове одлуке:

Брише се из именика адвоката Богољуб Кујунџић, адв. из Београда под 6. јануаром 1935. године услед постављења за бана врбаске бановине. За преузиматеља канцеларије одређује се Јеврем Томић, адвокат из Београда.

По тражењу дисц. већа у акту Бр. 72/35 на место члана дисц. већа Гаврила Леви-а, који је дао оставку, бира се на основу § 80. ст. II пословника коморе за члана дисц. већа Никола Роловић, адв. из Београда.

На захтев Ср. суда за гр. Београд (наш Бр. 10/35) да се одреди заступник сиромашне странке Дерикоње Саве по спору Агр. Прив. Банке против именованог, јер се одређени заступник Исо Богдановаћ није примио овог заступања, Одбор одређује из списка наредног адвоката Богомира Богића, адв. из Београда за заступника пом. сиромашне странке.

Решено је да се на захтев I Пор. Управе у акту (наш Бр. 51/35) пошаље тражени списак адвоката.

Одобрава се Милићу М. Миливојевићу упис у именик адв. приправника на вежби код Милана Аћимовића, адв. у Београду.

Одобрава се Миши Ј. Бенвенисти упис у именик адв. приправника на вежби код Симе Ј. Бенвенисти-а, адв. у Београду.

Одобрава се Веселину Бингулцу упис у именик адв. приправника на вежби код Миодрага Поповића, адв. у Београду.

Одобрава се Радмилу А. Динићу упис у именик адв. приправника на вежби код Фрање Галијана, адв. у Београду.

Брише се из именика адв. приправника Роберт Угрић под 20. X. 1934. због ступања у кадар на ослужење војног рока.

Заменик претседника даје реч секретару Љубиши Димитријевићу да реферише по предметима из свог делокруга. После његовог реферата доносе се одлуке по тужбама против адвоката, које се по закону не могу објављивати.

За овим настаје дискусија поводом реферата шефа канцеларије о важним питањима која интересују адвокате и адвокатуру уопште, па се на крају решава, да се по свима изнетим питањима одмах поведе акција за њихово повољно решење. Та питања се тичу: тарифе, пореза, таксе општинске на адвокатске табле, заступања странака пред војним и духовним судовима, пријема адвоката по надлештвима, хапшења, претресања адвокатских канцеларија и конфинирања адвоката, чланских улога, пензионог фонда, измена и допуна Зак. о адвокатима и снажења ауторитета Коморе.

Пошто је дневни ред седнице исцрпљен, то исту заменик претседника закључује у 8 час. по подне.

Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова и овера заменика претседника и секретара).

СУДСКА ПРАКСА

Да ли је гажење аутомобилом опште опасно дело из § 195 Кз.

Од дана када је ступио на снагу нови кривични закон, уведена је већ устаљена пракса да се последице гажења аутомобилом квалификују као опште опасно дело из § 195 Кз.

Сумњам у исправност све праксе. Глава XVI Кз. у којој се налази и § 195, говори о кривичним делима против опште сигурности људи и имовине.

Група опште опасних кривичних дела позната у извесној почетној мери у старом праву, почиње прецизније да се опртава тек у XVII а добија неки облик тек у XIX веку у Прусској и у још неким немачким државама. Ни данас није њихова дефиниција прецизно утврђена ни у науци ни у судској пракси. У колико се пак ради о последицама из гажења аутомобилом, ствар је већ много јаснија.

Ако разгледамо главу XVII видећемо да се ту говори о пожару, о воденој пари, гасу, експлозивима, електричној енергији, води у вези са поплавом. Не ради се о овим природним силама у ма ком обиму и облику већ о њиховом дејству у стихијским размерама. Општа опасност претпоставља угрожавање у великој мери неодређеног броја објеката, људи и ствари, и, што ваља подвући, непосредним дејствовањем.

Ова врста кривичних дела, бар у колико се ради о воденој пари и електрицитету, спада у специјална кривична дела која се не уносе у општи Кз. већ у специјалне законе. Немачки Кз. их у опште не предвиђа.

Наш стари Кз. такође није познавао ово дело. Оно је новелирањем убачено 1902 год. као § 306 а Кз. где се дело састоји у угрожавању живота и имовине повредом електричне инсталације или у противправном одвођењу електричне струје. Г. Метод Доленц члан комисије за израду пројекта Кз. у своме коментару сам вели и то изрично, да је од. II § 195 Кз. узет из § 306 а српског Кз.

У пројекту од 1910 год. ово је дело било предвиђено у § 155 као „одуздавање природне силе електрике и паре.“

У мотивима уз овај пројекат од 1910 год. изрично се вели: „По правилу кажњавања одуздавања ове врсте предвиђају се у специјалним законима.“ А као правдање за његово уношење у општи Кз. — потребно је дакле било правдање — помиње се § 118 јапанског Кз. где се, према мотивима предвиђа: „Делање којим се одвођење или проузроковање струјања или задржавања струје: гаса, електрицитета или паре, ако се тиме доводи у опасност живот, тело или имовина људска...“

Пројекат С. Х. С. од 1922 год. није у опште предвиђао ово дело, остављајући га специјалним законима.

У коначни текст је ипак ушао као § 195 Кз.

Дакле:

1) очигледно је колебање законодавчево када се ради о уношењу или неуношењу дела из § 195 у општи Кз.

2) говори се о законима и образложењима о одуздавању (не обуздавању) природне силе електрике или паре, о одвођењу, задржавању и проузроковању струјања гаса, електрицитета или паре.

Када би била оправдана заведена пракса да овде долазе озледе од гажења аутомобилом, зар би се правна наука са законодавством оволико колебала да ли да га предвиди у општем Кз. или не?

Опасност је код овог дела велика, општа.

Угрожавање се врши противправним делањем са ухваћеном природном силом непосредним дејствовањем тих сила на сасвим одређене објекте: људе и имовину. Учиниоца треба да нема у својој власти моћи и обим угрожавања и опасности. Он у опште није више господар те силе пошто је она већ пуштена у дејство.

У мотивима уз § 155 пројекта од 1910 год. изрично се вели: „Сви ови деликти носе на себи тип одуздавања природних сила и у вези с тиме веће и неодређене опасности за људе и имовину, јер одузданој сили природе не могу се више по вољи учиниоца поставити никакве границе.“

Суд би се нашао у врло незгодном положају када би имао да примени само § 195 Кз. јер он кажњава и само проузроковање опасности, дакле и само угрожавање без произвођења последице. Дело из од. I § 195 Кз. почињено је и ако није наступила никаква последица противправног делања. У нашем случају противправно делање састојало би се у брзој вољи, недавању сигнала, у пролазу поред трамвајске станице док трамвај стоји.

Државни тужилац, да би остао веран своме схватању, морао би свакога ко брзо вози и не даје сигнале, да оптужи за дело из од. I § 195 Кз. а Окружни суд да га осуди на казну до две године затвора.

Незнам шта ради суд када некога нехатно фијакер или велосипед поледи? И овде су жртве озлеђене боковима, точковима, каросеријом а код фијакера и коњским копитама. Никакву улогу не игра то што аутомобил тера мотор а фијакер вуку коњи. Не ради се у опште овде о повредама нанесеним електричном енергијом, њеним непосредним противправним дејствовањем. Код опште опасних кривичних дела ове врсте тражи се дејство гаса, водене паре, електричне енергије, воде у облику поплаве, на неодређени број предмета, људе и имовину. Нужно је да то дејство буде стихијских размера. Да онај који је то дејство нехатно проузроковао, није више господар тих сила и да је могућност заустављања тог дејства ван његове моћи.

То би, за електричну енергију био, н. пр., случај руковоаца у електричној централи, који произведе кратки спој из нехата, па отуда дође до упропаштања инсталација и евентуалног пожара са угрожавањем људских живота.

Да се заиста ради о противправном угрожавању ове врсте и ових размера, види се и по томе што наредни § 196 исте главе говори о поплави. Сам појам поплаве обухвата дејство воде у стихијским размерама, проузроковање веће опште опасности на неодређени број предмета, где је обустављање тога дејства ван моћи проузроковача. Не ради се дакле о сваком дејству воде.

Код гажења аутомобилом искључено је дејство стихијских размера јер у мотору који гони аутомобил, нема у опште потребне количине електричне енергије за дејство стихијских размера. Што је главно, повреда се овде и не наноси електричном енергијом већ колима. Нема дакле ни потребног елемента непосредног дејствовања. Нема ни потребног елемента немогућности обустављања тог дејства јер се кола могу увек зауставити.

Непрописну вожњу и аутомобила и фијакера саобраћајна полиција кажњава на један исти начин. Државно тужиштво сасвим правилно још никог није оптужило за непрописну вожњу без последица по од. I § 195

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

www.unilib.rs Кз. А када не може да примени од I § 195 Кз. код угрожавања, не може да примени ни његов од. II код наступиле последице.

Понекад се од IV § 195 узима као разлог да се гажење аутомобилом подведе под овај пропис. У ствари, ово је само још један доказ више да то схватање није оправдано. Реч је о нехатним руковоцима парним машинама и другим моторима. Овде се мисли на случај на пр. руковоца парним машинама који је пропустио да регулише вентиле што је произвело експлозију котла, услед чега је дошло до повреде људи и имовинских предмета. То је случај и горе наведеног примера са руковоцем у електричној централни. Или када у електричном мотору прегоре изолатори и дође до ватре.

Дакле гажење аутомобилом не спада у опште опасна кривична дела из главе XVII већ у кривична дела против живота и тела из главе XVI Кз. Нехатно гажење аутомобилом дело је из § 182 Кз.

Владимир Закић
адвокат.

Један случај из праксе о § 214. у в. § 215. кр. зак.

— Пресуда Касационог Суда. —

Државни тужилац оптужио је Н. Н. „да је у Београду неутврђеног дана месеца априла 1933. год. у штедној књижици Поштанске штедионице на првој страни уплаћену суму 1500 динара преправио на три хиљаде и пет стотина динара, па је ту суму сабрао са фактичком његовом имовином од десет динара и избацио у рубрици „имовина“ тако да је имовину уложену на овај начин повећао фиктивно за две хиљаде динара; затим је на страни 2. и 3. у рубрици „имовина“ цифре исправљао, радирао, а ово је све учинио у намери да ову књижицу употреби као праву и истиниту по садржини, што је и учинио на тај начин што је у Београду 17-4-1933. године код поште 1. на основу ове књижице подигао 300 динара; што је 18-VI-1933. године у Београду код поште 2. подигао 500 динара; што је 19-IV-1933. године у Земуну код поште 1. подигао 100 динара и што је 20-IV-1933. године на благајни Поштанске штедионице покушао подићи 500 динара и ако је он по књижици у време преправке књижице и приликом прве употребе имао свега десет динара уложених; притом приликом наплате ових сума држао је чиновнике поменутих пошта у заблуди да је књижица истинита и да он по њој доиста има уложену онолику суму новаца, колико је књижица показивала и тако их навео, да му исплате наведене суме у укупном износу 800 дин. — дакле преиначио је јавну домаћу исправу у намери, да је употреби као праву, па је као такву и употребио знајући, да је лажна и тако прикривајући лажне чињенице другог довео и одржавао у заблуди и тиме га навео да нешто учини на штету туђе имовине, а у намери да себи противправно прибави имовинску корист; — чиме је учинио продужни злочин прављења и употребе лажне домаће јавне исправе предвиђен у § 214. од I. а квалификован по § 215. бр. 1. у вези § 11. од I. и кажњив по § 215. од I. у идеалном стицају са продуженим преступом преваре предвиђен и кажњив по § 334. од I. у в. § 11. од I. и § 61. к. з. . . .“.

По свршеном извињању суд је донео своју пресуду, којом је огласио Н. Н. кривим: „да је у Београду неустановљеног дана месеца априла 1933. год. у штедној књижици Поштанске штедионице на првој страни уплаћену суму у 1500 динара преправио на 3500, па је ту суму сабрао са фактичком његовом имовином од 10 динара и избацио у рубрици „имовина“ тако да је имовину уложену на овај начин повећао фиктивно за 2000 динара; затим је на страни 2. и 3. у рубрици „имовина“ цифре исправлио и радирао, а ово је све учинио у намери да ову књижицу употреби као праву и истиниту по садржини, што је и учинио на тај начин што је у Београду 17-IV-1933. год. код поште 1. и 2. и т. д. — подизао новац . . . дакле преиначио је јавну исправу и такву употребио прибављајући имовинску корист — и као таквог казнио за два кривична дела — злочина: преиначавање правне исправе предвиђено у § 214. од I. а кажњиво по § 215. од I. крив. закона, и употреба преиначене јавне домаће исправе предвиђено у § 215.

од I. к. з. а кажњиво по § 214. од II. к. зак., те је обзиром на олакшице: признање, добро владање и кајање §§ 70. и 71. т 4. к. з. и обзиром на § 62. и 65. к. з. одмерио казну строгог затвора три месеца и 600 динара новчане казне по § 42. к. з. и то условно за две године дана.....“

На ову и овакву пресуду државни тужилац је изјавио ревизију и позив: „Нападнутом пресудом повређен је материјални закон у § 337. т. 2. суд. крив. пост. јер је примењен на кривично дело, за које је оптуженик оглашен кривим, такав кривични закон, који се на њ не може применити а пресуда не одговара закону због одлуке суда о казни, а са разлога:

За појам дела из §§ 214. и 215. крив. зак. не тражи се и елемент „оштећења“ као што је то стари српски казнени закон у § 147. предвиђао. — Према томе, а кад се има на уму, да прављење лажних исправа и употреба истих може бити и без имовинског оштећења и црпи користи, који баш случај предњи §§ 214. и 215. кр. зак. предвиђају и нормирају, онда Суд није могао тумачећи предње законске прописе прибављати истима друга својства која производе већа и ненамењена им дејства, а на име, није могао и елемент „оштећења“ као услов инкриминације подводити под исте законске прописе. Дакле, када је инкриминисана радња тачно поведена под одредбе §§ 214. и 215. крив. зак. и када је од те исте инкриминисане радње остало и др. елемената који се под те прописе не могу подвргнути, онда је чисто и јасно, да је том радњом као јединим делом повређено више законских прописа, односно, да постоји *идеални стицај* из § 61. кр. закона, овде у овом конкретном случају идеални стицај дела из §§ 214. и 215. са делом из § 334. од I. ст. I. крив. зак., као што је дело квалификовано по оптужници. О предњем пресуда није водила рачуна па је се зато и десило, да се накнада штете досуђује по закон. прописима, који о томе ништа не говоре нити штету у опште предвиђају.

Исто тако нападнута пресуда не одговара закону и због повреде формалног закона из § 336. т. 6. с. к. п. јер је одлука суда о одлучним чињеницама нејасна и непотпуна, а на име, суд и ако је нашао да постоји идеалан стицај из § 62. крив. зак., није сходно одредби § 62. крив. зак. поступио при изрицању казне, јер је суд био дужан *за* свако дело посебно да *изрекне* казну; па најтежу да повећа, водећи рачуна да повишена казна не сме достићи износ појединих заслужених казна и т. д.....

Пресуда не одговара закону и због одлуке суда о казни јер је изрицањем условне осуде у оваквим тешким случајевима грубо повређена воља законодавчева — условном осудом, као привилегованом казном, не може се користити извршилац продужног дела прављења лажних исправа и употребе лажних исправа, који је случај овде у питању, јер је такав извршилац довољно јасно показао непоправим зао карактер и очигледно испољено склоност за вршење кривичних дела, што је све противно § 65. кр. законика.....“

Касациони суд у нејавној својој седници саслушав заменика врховног државног тужиоца

Пресудио је:

„Да се ревизија државног тужиоца као неоснована по § 345. т. 2. к. с. п. одбаци.

Да се по службеној дужности; а на основу § 338. од V. у вези § 346. т. 3. к. с. п. пресуда окружног Суда због повреде материјалног закона из тач. I. под а) § 337. к. с. п. у делу због прављења лажне исправе из § 214. од I. у вези § 215. од I. тач I. кр. зак. поништи како у погледу инкриминације тако и у погледу казне, и на основу § 346. in. fine к. с. п. а уважавајући позив државног тужиоца због одлуке о казни, да се оптуженик Н. Н. за радњу изложену у диспозитиву пресуде окр. суда чиме је учинио дело употребе лажне исправе из § 215. т. I. у вези § 214. од II. кр. зак. казни са (3) — три месеца строгог затвора и (600) — шест стотина динара новчане казне у корист фонда из § 42. кр. зак. коју казну да плати у року од месец дана, што ако не плати у овом року или му се не буде могла наплатити да буде још (10) — десет дана у затвору — §§ 44., 70. и 61. т. 4. кр. закона.

У осталом делу пресуда окружног суда остаје непромењена.

Разлози:

Државни тужилац у својој ревизији истиче повреду материјалног закона из т. 2. § 337. к. с. п. која се састоји у томе што суд није радњу оптуженикову изложени у диспозитиву пресуде окружног суда квалификовао и као дело преваре из § 334. кр. зак. у *идеалном стицају* са делом фалсификовања из § 214. од I. у вези § 215. тач. 1. кр. зак. јер појам „оштећења“ односно „прибављања“ имовинске користи употребом лажне исправе није садржан у делу употребе лажне исправе из § 214. од II. кр. зак. Стога је требало радњу оптуженика квалификовати и као дело преваре из § 334. од I. ст. 1. кр. зак. јер овакво прибављање имовинске користи сачињава дело преваре.

Оцењујући ове ревизионе наводе Касациони Суд налази да су исти неосновани и заснивају се на погрешном тумачењу законских прописа. И ако се употребом лажне исправе може постићи имовинска корист односно као последица и оштећење друге стране, исто тако употребом лажне исправе може бити инкриминисана и ако нема никаквог оштећења, односно прибављања користи. Да ли у конкретном случају за учиниоца т. ј. онога који употребљава исправу за коју он зна да је лажна, има из тога произаћи каква имовинска корист, ирелевантно је за саму инкриминацију радње. Радња је у кривично правном смислу кривична, зато што у себи садржи употребу лажне исправе за коју учинилац зна да је лажна. Никаква разлика од стране законодавца није постављена с обзиром на последице на имовини оштећеног, па се зато ни у конкретном случају не може радња оптуженика подвести под пропис § 334. кр. зак. зато што је учинилац радњом употребе — прибавио себи и имовинску корист. С тога је у овом делу ревизија државног тужиоца неоснована.

Исто тако неосновани су наводи ревизије и у погледу повреде формалног закона из тач. 6. § 336. к. с. п. јер је суд према § 62. кр. зак. у разлозима своје пресуде одмерио оптуженику за свако дело засебну казну и затим најтежу заслужену казну повећао. С тога је Касациони суд ревизију државног тужиоца као неосновану одбацио по § 345. тач. 2. к. с. п.

Но поводом решавања о овој ревизији Касациони суд је приметно да је на штету оптуженикову учињена повреда материјалног закона из тач. 1. под а § 337. к. с. п. тиме што је суд одвојено од радње употребе лажне исправе из § 214. од II. у вези § 215. тач. 1. кр. зак. инкриминисао као засебно кривично дело из § 214. од I. у вези § 215. тач. 1. кр. зак. и само сачињавање ове исправе. Такво правно схватање од стране окружног суда није на закону основано. Сачињавање лажне исправе и употреба ове у конкретном случају и ако сачињавају низ радњи оптуженика све за себе чине једну целину у кривично-правном смислу, јер је умишљај оптуженика био управљен само на то да ову исправу, пошто је преправи, употреби и њеном употребом прибави имовинску корист. Сачињавање лажне исправе је за учиниоца било само сретство радње употребе такве исправе, које се инкриминише као кривично дело из § 214. од II. кр. зак. Јединство ових радњи од којих свака за себе може сачињавати и засебно кривично дело, у конкретном случају остварено је истоветношћу лица, које их је извршило и чији је умишљај једино на то био управљен да исправу коју је сачинио користи као истиниту — § 16. од I. кр. зак. С тога се његове радње не могу подвајати и засебно инкриминисати већ се имају сматрати као једно дело и то дело употребе лажне јавне исправе из § 214. од II. у в. § 215. тач. 1. кр. зак. као теже дело од дела из § 214. од I. у в. § 215. тач. 1. кр. закона.

Зато је Касациони суд, по службеној дужности, поништио пресуду Окружног суда због ове повреде материјалног закона, у делу који се односи на квалификацију и казну за прављење лажне исправе, па је затим на основу § 338. од V. у вези § 346. тач. 3. к. с. п. а уважавајући призив државног тужиоца због одлуке о казни у *погледу изречене условне осуде*, изрекао једну казну као у диспозитиву, за дело употребе лажне исправе из § 214. од II. у вези § 215. тач. 1. кр. зак. при чему је обуставио наређено одлагање извршења казне. За примену § 65. кр. зак. нема услова код оптуженика пошто његово дело угрожава јавни кредит и пословне Поштанске штедионице.“

Душан М. Банић

судија Окружног суда за град Београд.

ПРИКАЗИ

Sinicha Ristitch: L'Italie fasciste et la Société des Nations — Préface de M. Georges Scelle, professeur à la Faculté de Droit de Paris, Paris, стр. 190.

Остављајући на страну Русију, у којој се ствара један систем који до сада није нигде постојао и који би ми назвали системом социјалне или економске демократије, но који је још у стварању, данас се у свету, у погледу на питање уређења државе, боре два система: демократија и фашизам. Та је борба врло жива и њен резултат се не може још сагледати. И један и други систем покушавају да даду све од себе, да би правдали своје постојање, оди. показали нетачност другог система, па према томе и изазвали његово укидање.

Непосредно после светског рата, који је изазван од диктатуре, демократија је триумфовала. У томе свом залету, демократија је изашла из граница отаџбине и покушала је да на основу својих принципа створи једну светску организацију т. ј. једну светску демократију. На жалост, због различитих узрока који су се појавили у току Конференције мира, а нарочито због још недовољно развијене свести о међународној заједници и међународној сарадњи, како код народних маса тако и код оних који су управљали, у томе се није потпуно успело. Ипак, први је корак учињен: Друштво Народа. И г. Ристић, после Увода, излаже основна начела односења се на Друштво Народа: једнакост држава, пасифизам, територијална целокупност и политичка независност држава чланица, мирна ревизија, разоружање. Међутим, и ако се јасно увиђало да је равноправност једини могући начин да се избегну ратови (стр. 7), и ако се увиђало да је равнотежа сила систем који води рату, демократија, која је значила равноправност и за коју се мислило да претставља један за у будуће непроменљив систем друштвеног, државног, и међудржавног, уређења, дошла је у кризу, из разних разлога, међу којима г. Ристић, и то сасвим правилно, истиче непотпуно решење економских проблема који су се постављали у појединим земљама. Та криза демократије створила је повољан моменат за развратак фашизма, који је убрзо успео да замени демократско уређење у неким земљама. Одбацујући мишљење да је фашизам једна доктрина и сматрајући га као моментални израз једног болесног стања, који нема свога идејног оправдања ни ослонца, г. Ристић, у другој глави, излаже његово порекло, појаву, као и карактеристичне особине фашистичке државе, првенствено фашистичке Италије: антииндивидуализам, антиматеријализам, антидемократизам, антипацифизам.

На тај начин, као што смо већ рекли, створене су две врсте државног уређења: демократско и фашистичко. Само док ова два уређења, као унутрашњо-државна, могу евентуално да остану једно поред другог, поставило се питање односа фашизма према међудржавној организацији, која се заснивала на демократским принципима, а нарочито поставило се питање односа фашизма према Друштву Народа. И г. Ристић у даљим главама свеје књиге расправља то питање, које у самој ствари значи контрадикцију *in abstracto*: демократија искључује диктатуру одн. фашизам и обратно, то би отуда и фашизам имао да искључи могућност постојања једне демократски уређене међународне заједнице. То би било логично и основним принципима сагласно решење. Да то није у пракси тако, последица је само прилика и логађаја, а нарочито још моменталне превласти демократије над фашизмом. У потврду тога аутор третира врло кондишно, мада мало више политички него правно, четири питања, у којима се поставља овај проблем односа фашистичке Италије према међународној заједници, Друштву Народа: питање грчко-италијанског сукоба из 1926 године (поводом убиства талијанске комисије, која је повлачила границе Албаније према Грчкој), питање независности Албаније, Четворног пакта и разоружања. У свима овим питањима г. Ристић истиче све супротности фашистичког схватања и делања са основним принципима женевске установе.

Каква је, пак, у овом погледу будућност? Да ли ће ово стање моменталног одржања моћи да опстане и у будуће, или ће сукоб постати неизбежан? Г. Ристић је оптимиста, јер он, по речима проф. Scelle-a, показује велику љубав према слободи која је највише благо свакога човека,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

постојаност уверења у националну солидарност, која је животни дамар свакога грађанина; племенити идеал за еманципацију човечанства, који је својствен сваком раднику; жарку жељу за миром; тежњу културе и животне радости за тим идеалом, који је идеал целокупне цивилизоване Европе (предговор, стр. 3). Он је уверен да је фашизам на умору, или бар да је на умору снага фашизма ако не и форма, и да ће победа бити на страни Друштва Народа, на страни демократије. — И ако се ово мишљење може примити у погледу Италије, оно, можда, није потпуно тачно у погледу нових „фашизама“ који се стварају. Демократија је била јака да се одупре талијанском фашизму, али не треба заборавити да је онда њена снага била много већа него данас. Сутрашња борба демократије за победу и борба присталица демократије за победу демократије, биће сигурно тежа него што је до сада била. Изађе ли из те борбе победник, демократија ће дати доказа своје живости; буде ли, пак, победник фашизам, ситуација ће бити врло тешка.

Драгослав Б. Тодоровић: Le droit syndical et les doctrines syndicalistes. — Etude juridique et sociologique, Paris, 1934, стр. 400.

Нови животни односи изазивају и нове правне норме, које покушавају да, за извесно дужи или краће време, дотле фактичне односе учине правним. На тај начин, и поред измењених односа друштва констативитет у своме развиту, јер, дајући преминацију фактима над а priori постављеним принципима, оно прилагођава и своју форму-право, тим новоствореним односима. А ови односи су били и бивају врло различити. Међу њима, опет, истиче се читав низ односа који су дошли као последица развоја индустрије и посебно радних односа између оних који су располагали радом и оних који су располагали капиталом, два услова која су, по данашњем схватању, неопходни за привредну производњу, а који су, у свима досадашњим системима, припадали различитим лицима. Међу разним институцијама које су дошле као последица или боље као производ тих односа, истиче се установа синдиката. У борби за боље услове при закључењу уговора, а нарочито при самом раду, радници су се лађали разних средстава: ређе правних, чеће противправних. Међутим друштво је убрзо и та противправна средства легализовало, т. ј. правно их регулисало. И г. Тодоровић, у овом свом делу које је било примљено као докторска расправа на правном факултету у Паризу, излаже у првом делу своје књиге како је ова институција, која је у почетку била забрањена, па према томе противправна, постала правно допуштена а нарочито како је она данас регулисана.

У Уводу г. Тодоровић излаже разне организације које би могле, и које се чак од извесних писаца за такве сматрају, да буду претече синдикатима, мада он, у овом питању, заузима негативан став. Пошто је бацио кратак поглед на економско стање у току деветнаестог века, аутор с обзиром на стање законодавства о синдикатима, дели све земље на шест група, од којих свакој посвећује засебну главу. Тако прву групу сачињавају земље које немају посебно законодавство у погледу синдиката, управо где су синдикати више фактичка стања него правно постојећи (Јапан, Бугарска). Другу групу, која је, по мишљењу г. Тодоровића најважнија и која по своме законодавству, испуњава услове за правилан развој синдиката, а првенствено услов слободе, састављале би земље по чијем су законодавству синдикати, у главном, обична удружења приватнога права, мада у погледу њих постоји каткада и посебно законодавство (Француска — закон Валдек Русо из 1884, — Енглеска, Швајцарска, Чехословачка, Пољска, Сједињене Америчке Државе и друге) Државе у којима су синдикати истина дозвољени, али где је њихово дејство у толико ублажено што су лишени најјачег средства за борбу: штрајка, т. ј. где је уведена арбитража у погледу радних односа, сачињавале би трећу групу (Канада, Данска, Кина, Норвешка и друге). Земље где поред радничких синдиката постоје и радничке одн. привредне коморе у опште, а у којима учествују и радници, а у којима је, према томе, значај синдиката умањен, долазе у четврту групу (Луксенбург, Југославија). Пету групу сачињавале би земље где је организација синдиката врло јака, али је она схваћена не у смислу класе, т. ј. борбе, него у смислу корпорације, т. ј. координације одн. калоборације класа. То је систем фашистичке диктатуре који у самој ствари значи негирање синдиката, јер где нема слободних синдиката нема синдиката у

опште (стр. 166), а затим, то је бар наше мишљење, синдикати значе борбу и где они имају да претстављају колаборацију, ту они нису прави синдикати (Италија, Шпанија, Немачка, Аустрија). Последњу би групу сачињавале земља где је спроведено јединство класе — Совјетска Русија. Међутим ми мислимо да се, у колико се заиста спроведе јединство класе одн. уништање класа, синдикати не могу постојати, јер су они израз класе. Могу то бити организације које су произашле из синдиката, које су чак њихов наставак, али то нису синдикати, па чак и ако се називају тим именом. — Излагања г. Тодоровића су врло прегледна мада мислимо да је он требао да више продуби питање откуда ове различитости у појединим земљама, и да искључи оне земље где је постојање синдиката немогуће одн. непотребно.

Међутим право је производ факата који су пренети у сферу апстракције. То је сасвим правилно схватио г. Тодоровић. Он други део своје тезе посвећује синдикалистичким доктринама, обухватајући с једне стране т. зв. академске доктрине (Sorel, Paul-Boncour, Valois), а с друге стране т. зв. доктрине праксе (синдикализам „жутих“, хришћански, анархистички, социјал-демократски и комунистички синдикализам). Под првом групом он разуме оне синдикалистичке доктрине које нису биле истакнуте као програм ове или оне групе синдиката, али које су посредно утицале на стварање оних других, т. ј. доктрина праксе, које г. Тодоровић ставља у другу групу. — Сва ова излагања су врло концизна, и ако се ми не би могли у потпуности сложити у погледу његове интерпретације комунистичког синдикализма, који ми сматрамо само као објашњење, дато од Маркса и Енгелса, стања које постоји, али које не може имати никаквог значаја за комунистичко друштво, јер синдикати у њему неће ни постојати.

Савесно и стручно израђено дело г. Тодоровића, пружајући слику права и идеологије који постоје, без претензија да ствара неку нову доктрину или да предлаже неки нови правни систем, завршава се једним закључком, у коме он баца поглед на будућност синдиката, примајући дискретно, идеје Дигија и Каифмајер-а, о будућем синдикалистичком друштву. То је мишљење које ми не би могли, и поред све аргументације г. Тодоровића, и поред свег поштовања па чак и привржености према славном дојену из Бордоа, примити. Друштво данашњице, а можда и друштво сутрашњице, неће да буде синдикалистичко. Друштво будућности, које ће се оснивати на економској једнакости, биће друштво, без класа (у данашњем смислу речи), па према томе не може бити синдикалистичко друштво, јер постојање синдиката претставља, као што смо већ рекли, постојање класа, а њих неће бити.

Д-р Борислав Т. Благојевић
асистент
Београдског Универзитета.

БЕЛЕШКЕ

Одбрана г. Др. Вој. М. Вујанца у процесу г. Др. Милете Новаковића и осталих.

Овај чувени процес, који је окупио елиту нашег адвокатског реда, истакао је неколико млађих снага а у исто време потврдио заслужени реноме ранијих мајстора. У ову другу групу несумњиво долази г. Др. Вој. М. Вујанца, који је у овом процесу показао своју високу бранитељску класу: говорнички таленат удружен са правним знањем и вештином. Одбрана, коју је г. Др. Вујанца недавно засебно ош-

тампао, сведочи о високим правничким квалитетима овог нашег колеге, те ју је корисно консултовати да би се добила престава о томе, како се добро брани.

У одбрани г. Др. Вујанца истиче у главном два момента: да се извршена грађанска пресуда, као декларација једног правног стања, не може ништити кривичним путем и да се кривична одговорност не може утврђивати основима подозрења, којих је нашао осам на броју у оптужници и које је све побио.

Ова одбрана има још једну карактеристичну црту, у неку руку професионалну. Бранећи адвокате, г. *Др. Вујанац* је проткао своју одбрану погледима и схватањима тесно везаним за адвокатуру. Његова химна слободи, у којој се једино може правилно развити адвокатски ред, спада у најлепше написане и изговорене код нас у том погледу. Тај део одбране вреди нарочито прочитати да би се добила представа у каквој је либералној атмосфери вођен овај процес, што служи, понављамо, прво на част суду, који је све то омогућио, па онда адвокатима, који су као г. *Др. Вујанац* умели да искористе у потпуности своја права бранилаца а да ниједног тренутка не доведу суд пред дилему, да се користи правом рестрикције одбране.

Са оштампаном одбраном г. *Др. Драг. Јанковића*, која је са више тачака инструктивна, са оштампаном одбраном г. *Др. Вујанца*, која нам такође открива многе интересантности са овог претреса у вези са правним схватањима и мишљењима, очекивати је да ће и остали браниоци своје одбране објавити и тиме сачувати од заборава један процес у коме је достојно представљен и судиски и адвокатски ред и који у том погледу може служити за пример генерацијама које долазе.

В. Б.

Римски преговори између Италије и Француске.

После велике неизвесности у погледу одласка у Рим, најзад је г. *Пјер Лавал* француски Министар иностраних послова отпутовао у Рим у очи православног Божића, и тиме учинио давно очекивану посету Италији, коју од рата ниједан француски Министар спољних послова није учинио. У исто време, своје бављење у Риму искористио је да направи посету и Римском Папи, коме од престанка Папске државе ниједан француски Министар спољних послова није учинио посету.

Г. *Лавал* је у Риму примљен, у прво време резервисано, али у колико је се имао утисак да ће се ипак нешто свршити, римске масе су биле нешто расположеније, тако да је испраћај испроја најсрдачнији. Званично, Рим је се трудио да високом госту покаже све своје старо гостопримство и ту у истини није било усиљености. Ватикан је француског Министра примио са дирљивом простотом, која је резервисана само онима који су најближи католич-

кој цркви и католичанству. Са два највећа ордена — Италијанског Краља и Папе — и срдчним испраћајем г. *Лавал* не може бити незадовољан. Он је отишао исто онако весело и насмејан као што је и дошао.

Рад у Риму био је обавијен велом. Чувало је се да ни најмања индискреција не дође у јавност. То је можда и разлог успеха, ако се тако може рад у Риму назвати. Све је ипак протекло у тачно замишљеном реду и вероватно по раније утврђеном програму.

Рим нам је тек 9. јануара а Париз 10. јануара 1935. год. саопштио у изводу, у нешто *неравногласном* тексту, шта је урађено. Пошто је претходно наглашено, да је се у току преговора у Риму констатовала сагласност обе владе „како на проблеме опште политике, тако и на оне који интересују нарочито односе франко-италијанске“, објављено је, да је у Риму 7. јануара 1935. год. потписан један уговор и више протокола и декларација.

Потписан уговор односи се на исправку границе у корист Италије, сходно тајном Лондонском уговору од 26. априла 1915. год. (који је признао Италији право и на Далмацију), у Либији, где Италија добија једну територију од око 114.000 квадратних километара и у Сомалији, где добија један важан троугао у величини од око 1.000 кв. километара. Гранична комисија ће на лицу места извршити разграничење као и саставити споразуме о добром судству.

У нарочитом протоколу одређене су основе за Конвенцију, којом ће се заменити раније Конвенције од 1896. год. а које се односе на италијанско становништво у Тунизији. До 28. марта 1945. год. деца рођена од италијанских родитеља, наравно у Тунизији, могу тражити француско поданство, а после ове године следоваће ситуацију предвиђену француским законодавством за Тунизију. Стечена права Италијана из слободних професија до 1945. год. у ма коме стању се она затекла, биће респектована.

У трећем реду, предвиђене су мере за заједнички рад обе владе на развоју економских односа Метропола са колонијама у Африци и суседним земљама.

„Сматрајући, да потпуно одређивање интереса у Африци, ма колико корисно оно само по себи било, олакшава необично много њихову сарадњу на плану опште политике, обе владе су сматрале за потребно већ сад да

обезбеди, у духу међународне солидарности, заједницу погледа погодну да олакша регулисање проблема, чије је решење важно за консолидацију мира“.

Што се Централне Европе тиче, комунике садржи следећу важну констатацију: „Обе владе, каже се тамо, споразумеле су се да сматрају, да би поновно потврђивање обавезе сваке државе да респектује независност и територијални интегритет других држава, принцип, чији су привржници и једна и друга влада, допринело развоју осећаја поверења у овом делу Европе. Оне су се споразумеле да препоруче нарочито заинтересованим државама, да закључе Конвенције које ће нарочито садржавати узајамну обавезу о немешању у унутрашње ствари друге државе и да не даду повода или не подражавају ма какав покрет и пропаганду које би имале за предмет да силом доведу у питање територијални интегритет или политички и социјални режим једне уговорне стране.“

„Оваква генерална Конвенција могла би у првом реду бити закључена између Италије, Аустрије, Југославије, Немачке, Чехословачке и Угарске. Француска, Пољска и Румунија могле би јој одмах приступити, а ако се укаже потреба, доњије и друге државе.“

„У осталом, не чекајући на закључење ове Конвенције и у случају да Аустрији буде угрожен интегритет или независност, обе ће се владе међусобно и са Аустријом консултовати у погледу мера које би требало предузети, а ова ће саветовања проширити на друге владе у циљу добијања њихове сарадње“.

У погледу наоружања, обе владе прокламују принцип, да се ни једна држава не може једнострано ослобађати обавеза које је у овом погледу узела на себе.

Најзад, општа декларација, која је велику узбуну у међународној јавности учинила због тога што се њен аутентичан текст није знао, објављена је и она у целини гласи:

„Шеф италијанске владе и Министар иностраних послова Француске Републике:

„Сматрајући да конвенције под данашњим датумом осигуравају уређење главних питања која су раније споразуми између њих оставили нерешеним, посебно сва питања о примени чл. 13. Лондонског споразума од 26. априла 1915. године;

„Сматрајући да ће спорна питања, која би у будуће између њихових влада искрсла, наћи своја решења било дипломатским путем било путем утврђених процедура пактом Друштва народа, статутом Сталног Међународног суда, као и генералним актом о арбитражи;

„Потврђују, у вези респективних влада, да ће развијати традиционално пријатељство које везује два народа и да ће сарађивати у духу међусобног поверења на одржању општег мира. Сходно тој сарадњи ови ће међусобно приступати свима оним саветовањима које би прилике изискивале.“

„Урађено у два примерка у Риму, 7. јануара 1935. године.“

Пјер Лавал.

Мусолини.“

Поводом Римских актова Мала антанта је одржала 11. јануара 1935. год. у Љубљани састанак под председништвом г. *Николе Тишулеска* и о својим закључцима издала званично саопштење које гласи:

„Стални Савет Мале Антанте састао се у Љубљани 11. јануара 1935. године под претседништвом г. *Тишулеска*. Главни предмет дискусије Савета Мале Антанте био је у оцењивању споразума закључених у Риму између Француске и Италије као и одређивања заједничког држања Мале Антанте које она има да заузме у том погледу.“

„Министри спољних послова Мале Антанте изразили су своје задовољство са резултатима постигнутим у преговорима које су водили г. *Мусолини* и г. *Лавал* и, сматрајући да ови преговори могу ојачати у знатној мери одржавање и организацију мира, одлучили су да сарађују у најискренијем духу са свима заинтересованим силама у погледу практичне примене начела римских споразума и старајући се да у исто време обезбеди и своје националне интересе и општи интерес чији је верни бранилац Мала Антанта била у свакој прилици.“

Из Римских преговора и актова могу се извући извесни општи закључци.

1) а. Најважнији преговори и актови односе се на колонијална питања у Африци. Француска има огромно и веома плодно колонијално царство. Италија има веома мало и врло рђаво колонијално царство. Третило је показати добру вољу за побољшање италијанског колонијалног царства, што је животно питање Италије, у толико пре, што то Француску много не кошта. На тај начин Италија ће огроман прилив свога становништва упућивати

на своје колоније, чиме ће се њихов прилив умањити у јужне француске провинције, острва и северо-афричке поседе. На ово је Француска у толико пре пристала, што је у накнаду зато донекле решила веома тежак спор са Италијом у погледу националности италијанских имиграната у Тунизији и тиме донекле отклонила перманентну опасност од Италијана — имиграната који све више у Тунизију надиру а не асимилију се са осталим домородцима.

6. Друга карактерна црта ових колонијалних преговора јесте у томе факту, да су Италијани и Французи извукли из архиве давно престали тајни Лондонски уговор од 26. априла 1915. год. после кога је Италија ушла у рат и по коме се заиста Италији признаје право на колонијалне исправке, као што јој се у осталом признало право и на Југословенску Далмацију и острва. Уласком Америке у рат и после објављених ратних циљева у 14 тачака од Претседника Вилсона, тај уговор је практично престао да постоји, па као такав није ни узиман у обзир приликом закључења Версајског и Сен-Жерменског уговора о миру, јер је био у очигледној противности са начелом права народа да се сами опредељују. С тога је веома чудновато, да је сада Француска потргла овај тајни уговор и пристала да га великодушно изврши, и ако је он давно престао да постоји. Ако би Италија тражила и од других савезника потписника овог уговора исту ревност данас у погледу поштовања и извршења овог уговора, — вероватно да е ропски мир не би ништа значео.

в. Обезбеђена је заједничка економска сарадња Француске и Италије у колонијама, што је нужан пандан политичких и територијалних споразума.

2) Друга врста питања, у неку руку у другом реду, јесте:

а. Општа политика, по којој ће обезбедити заједницу погледа у циљу консолидације мира. Текст веома широк и растељив и као такав и опасан и безопасан, јер може све да садржи као што може ништа не садржати, али веома опасан за недобронамерне политичаре. Поред тога у питању је да ли се овај текст у потпуности слаже са осталим многим сличним текстовима Француске са њеним савезницима, у првом реду са Малом антантом и Русијом.

б. Средња Европа је такође ушла у едан веома растељив текст — пре-

поруку, а да ништа конкретно о томе Французи и Италијани нису решили, јер нема конвенције или писменог споразума. Међутим већ сад Италија и Француска пристају да се директно споразумеју о мерама које би требало предузети ради заштите аустријског интегритета у случају да он дође у питање, које ће споразумевање проширити на друге државе. Формула која очигледно не задовољава, јер првенствено заинтересоване у питању аустријске независности, државе Мале антанте, нису могле да се изједначе са другим државама, већ им се у овом случају имао признати привилегисан положај.

3) а. Заштита од једностраног отказивања клаузула о ограничењу наоружања уперена је првенствено против Немачке.

б. Општа декларација састављена је у тону где преобладају жеља за миром и мирним решењем сукоба по већ уобичајеним формулама за актове ове врсте, али с погледом на и сувше широку стилизацију, бојазан је да остане платонска.

Догађаји ће нам казати да ли је се искрено истицала ова стална жеља за миром и мирним решавањем сукоба а такође, догађаји ће нам казати какав ће положај бити Мале антанте када се буду Римски актови уводили у живот.

Др. Видан О. Благојевић
адвокат

Јануарски Одвјетник.

Јануарски број Одвјетника веома је интересантан по своме садржају, те је вредно позабавити се њиме мало детаљније. Уводник му је посвећен нашој адвокатској тарифи чије решење ми адвокати очекујемо са највећим оптимизмом од данашње Владе у којој седи више адвоката дошлих на министарске положаје директно из наших редова, а међу којима се налази и наш доучерашњи претседник г. Др. Драг. Јанковић. Предвиђена седница комисије у Мин. правде за фебруар месец да решава по овом питању даће сигурно добре резултате. Не мање је значајан чланак посвећен Течевини за 1934. год. у коме се износи тешко стање адвоката настало услед безобзирног разрезивања и наплате порезе од стране пореских органа, што ће се све довести на праву меру с погледом на инструкције у томе погледу од стране новог Министра финансија г. Др. Милана М.

Стојадиновића, коме Одвјетник посвећује веома топло написане редове. Г. Др. *Стојадиновић* спроводи у многоме резолуције Конгреса правника у Дубровнику и Загребу, на којима је лично сарађивао, тако да је за заслуге за правнички ред изабран за председника ове највише правничке институције. Уносећи нов дух у овај најважнији министарски ресор, јавност и енергичност, нове методе у поступку са пор. обвезницима и грађанима у опште, гледајући у будућност сигурним очима и водећи нашу држ. финансију политику не нојевски свх отворених очију, што је све показало резултате преко очекивања и повратило веру у наше финансије код најширих маса, г. Др. *Стојадиновић* је показао да је остао веран идејама својих великих учитеља *Николе Пашића*, *Др. Лазара Пачуа* и *Стојана Протића*. Уносећи опробане методе у наше држ. финансије и одбацујући методе специфично балканске практиковане пре њега, г. Др. *Стојадиновић* ће завести ред у финансијски неред, у чему ће га сви правници, а нарочито адвокати, као браниоци реда, помочи.

У чланцима нелојална конкуренција, Одвјетништво и јавно бљежњаштво, Оврха на плаће јавних намјештеника, Одвјетничко право ретенције, расправљају се наша чисто професионална питања.

Белешке су такође веома интересантне. У њима је на првом месту изложено старешинство адвоката на територији Загребачке коморе по дану постављања, затим је посвећена нарочита пажња Министрима — адвокатима а специјално г. Др. *Драг. Јанковићу*, Министру пољопривреде, изнет је у кратко извештај са наше годишње скупштине, приказан веома интересантан чланак г. *Петра Ласића* О надриписарима објављен у децембарском броју *Бранич* а, коментарисано предавање г. Др. *Адама Лазаревића* о новом гр. п. п. и полемика у *Правосуђу* између судије г. *Вукићевића* и адвоката г. Др. *Вукчевића* о чему би требало да се заинтересује и наша Комора, писано је о штампарским грешкама у законима и објављена су нова упуства Мин. Финансија о течевини. Најзад, следећи Именик адвоката на територији Загребачке коморе према стању на крају 1934. год.

Одвјетник се одлично уређује под сигурном руком уредника г. Др. *Ива Нолтића* председника Загребачке коморе. Наш *Бранич* често наводи

чланке и белешке из Одвјетника као што и Одвјетник често наводи наш *Бранич* и његове чланке и белешке. У томе погледу између наша два часописа влада најбоља слога. Само тако можемо постићи најбоље резултате и на правном и на професионалном пољу.

В. Б.

Криза правосуђа у Француској.

Модерна држава је заснована на начелу поделе власти, управо начелу поделе функција. Најкраће речено, ово се начело изражава у постојању посебних функција са нарочитим органима за вршење ових функција, које све имају да дејствују у циљу остварења општег интереса, који се, опет, у појединим системима државног уређења одн. теоријама, разнo схвата: јавна служба, остварење солидарности (у буржоаским земљама) или остварење економске и социјалне једнакости (у колективистички уређеним земљама).

Итакнуто још у Старом веку, начело поделе власти, (ми задржавамо овај термин, сходно пословици *Quem pene arbitrium est, et jus et norma loquendi*, и ако под њим, као што смо пре нагласили, подразумевамо поделу функција одн. надлежности; о овом питању, које се данас много дискутује у науци, в. *La Bigne de Villeneuve: La fin du principe de la séparation des pouvoirs*, Paris, 1933) добило је своје најбоље заступнике у претставницима рационалистичке школе: Монтеѕкију и Жан Жак Русо-у. Оно је, под утицајем те школе, унето као основни принцип у уставе крајем XVIII века (Сједињене Државе Северне Америке) и почетком XIX века (Француска, Белгија), да доцније послужи као основница готово свима уставима до данас. Међутим, идеално замишљен систем потпуног немешања а узајамног контролисања рада појединих органа који су имали да врше ове функције, није се као такав показао у пракси, или се бар данас не показује.

С једне стране границе функција одн. надлежности од органа, који су у једном моменту располагали јачом силом и утицајем, биле су пређене. Тако ми врло често срећемо својства законодавне надлежности код извршних органа Појава уредаба са законском снагом (*décrets-lois*) је данас општа. Она је не само фактичка, која као таква иде каткада до диктатуре и гашења уставности и законности, него је врло често правно консакрирана. Та консакри-

Кривична долази обично путем финансијских закона (тако напр. код нас § 63 финансијског закона за 1934/35 годину, чија би се законитост и правна важност могла спорити, с обзиром на новија схватања да су чланови народног преставништва органи државни којима је поверено вршење једне одређене функције, коју, пак, они не могу пренети на другога, јер је делегација у јавном праву допуштена само тамо где је изречно предвиђена, што, опет, није овде случај. Законодавац је свемоћан да уради шта хоће, али он то мора урадити сам. Функцију која му је поверена, као органу државе, не може он, јер то није никакво његово право, пренети на другог органа, јер би се он, по супротном схватању, у једном моменту могао одрећи уопште те своје функције или је пренети потпуно на другога. То се, пак, не може никако допустити, јер ако ни најнижи орган не може пренети вршење своје функције чак ни на свога претпостављеног органа, нити може ни делимично ни стално напустити своју дужност, онда је то мање могуће код једног тако важног органа као што је законодавна власт). Огуда се често говори, у последње време, о појачању извршне власти.

С друге стране, и ако границе надлежности одн. функције појединих власти остају неповређене, или бар формално неповређене, утицај једних органа на друге постаје каткада толики да угрожава правилно функционисање државног апарата, и тиме бива доведен у питање сам принцип одн. организација која се на њему оснива. Тако се данас, у појединим земљама говори о кризи парламентаризма, због сувишног утицаја законодавних органа на извршне органе, због превласти законодавне власти над извршном (в. о овом питању у Француској белешке г. г. *Живојина М. Перића* у Архиву за новембар 1934 год. и *Др. Видана О. Благојевића* у Б р а н и ч у за новембар 1934 год.). Говори се о кризи парламентаризма, па чак и демократије. — Остављајући на страну ово питање о превласти парламента над егзекутивом (која, изгледа, да је у Француској и поред све узнемирености, данас само формална: не треба заборавити да је Народна скупштина изгласала буџет, онакав какав је предложен од владе, за непуних месец дана, а да је Сенату остављено за претрес буџета у финансијском одбору и пленуму само седам дана. — Када се обрати пажња на

фактично стање, онда се заиста може говорити о кризи парламентаризма, али не у оном смислу у коме то истичу г. г. Думерг и Бартеlemi, већ у обрнутој смислу: губљењу власти и нарочито угледа парламента) хтели би да се дотакнемо питања односа судске власти према другим двама властима у Француској.

Независност судске власти, схваћене у најширем смислу, т. ј. подразумевајући под њом целокупно делање од покретања поступка, грађанског или кривичног, па до извршења судских одлука, основни је постулат модерне државе. Скоро сви уставни садрже изречне прописе у томе смислу (изузетак је наш устав од 1931 године, који истина предвиђа непокретност судија, која је неопходна за њихову независност, но који у прелазним наређенима прописује да ће прописи о сталности судија ступити на снагу пет година после доношења устава, т. ј. 3 септембра 1936 године). Ово је сасвим разумљиво. Рђаво функционисање законодавне или извршне власти може да буде штетно по политички поредак и живот у земљи, може да доведе до већих или мањих поремећаја па чак и револуција, док међутим рђаво организована и у погрешном циљу употребљена судска власт доводи у опасност правни поредак и правне односе — права појединаца, који су основица данашњег друштвеног уређења. Огуда свака повреда независности судске власти пада теже него таква повреда на страни друге две власти.

И заиста, перспективно посматрано, та је независност, бар у земљама где постоји висока свест о потреби друштва и поштовању права других, у главном, била сачувана. Међутим, у последње време, у Француској, земљи која је у том погледу служила за пример, почиње се говорити о кризи правосуђа. Утицај органа законодавне и извршне власти на судске органе, или лица која се ослањају на утицај одн. могућност таквог утицаја, постао је врло велики. Тај је утицај прешао меру допуштеног и довео у опасност независност судску, па према томе и систем који постоји — демократију. Заташкавање великих афера, одустајање од гоњења против варалица и банкрота, велика самилост пороте, која каткада изазива губљење сваког поверења у ову институцију као такву (в. *Живојин М. Перич*: Порота у Б р а н и ч у за јуни 1933 год.), дало је повода да се јавност побуни против тога стања, које прети

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNI...

да постане хронично, па према томе да загрози правном поретку и Републици чијем одржању судство има да служи. Примери постоје, они су познати и ми их нећемо набрајати. Указујући на стање и износећи узроке, наглашујемо да је демократија још увек јака да призна своје мане и потражи лека. Као врло карактеристичан доносимо овде и распис министра Правде г. Жоржа Перно-а:

„Неколико изолованих случајева несавесности, убрзо генерализовани од јавности која је, сасвим оправдано, узбуњена многобројним скандалима, поколебали су поверење народа у правду. Без овог, пак, поверења морални препород земље је немогућ. Ја хоћу све да предузнем да то поверење што пре поново повратим. Да би се у томе успело потребно је обезбедити свима грађанима брзу независну и потпуну правду. Не сме се допустити никаква несавесност, па чак ни небрижљивост. — И најмање закашњење код предузимања гоњења може да проузрокује значајне последице и да каткада онемогући утврђење истине. Ја вас стога молим да обратите највећу пажњу да поверено вам особље посвети сву пажњу при проучавању пријава и аката који су им поверени. Врло често, нарочито данас, код финансијских афера одлука долази врло доцкан јер вештачења онемогућују даљу истрагу по читаве месеце. Потребно је прекинути са таквом праксом. Наредите одмах свом подручном особљу да при вештачењу оставља вештацима прикладан рок у којем они имају да заврше свој посао. — Међутим више него брзину одлучивања, правда захтева

потпуну непристрасност. Независност правосуђа је најсигурнија заштита непристрасности. Свако увлачење политике у правосуђе мора бити најенергичније спречено. Слобода иницијативе и осећање одговорности неопходни су код органа који воде рачуна о гоњењу. На вама је да својим личним утицајем на своје особље а нарочито личним примером, створите код њих свест о њиховим дужностима и њиховој одговорности, стварајући одн. развијајући код њих осећај независности, указујући им притом да свако од њих мора, у границама своје надлежности, да осигура, без икакве самилости, примену закона, чувајући и у сваком случају достојанство и озбиљност; неходне услове за добро правосуђе. Ако би констатовали код вашег особља ма какву несавесност или небрижљивост известићете ме одмах. А ја, код кажњавања таквих погрешака, употребићу исту енергију коју ћу употребити да би сам чувао од сваког утицаја, па ма одакле он долази, независност правосуђа, чији ћу ја, у свима приликама, бити непоколебљив и одлучан бранилац“

Болест је констатована и када је позната она се много лакше лечи. Ако се, пак, знају још и узроци болести, онда је проблем много лакши. Француска демократија је констатовала, признала и утврдила узроке болести. Данас, она тражи лека болести. Да ли ће ваћи, то је питање будућности. Нађе ли, демократија ће још једном доказати свој *raison d'être*; не нађе ли, промена система наметнуће се неминувано.

Д-р Борислав Т. Благојевић
асистент Београдског Универзитета.

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Б р а н и ч не доноси садржаје свих правних часописа код нас.

Архив за правне и друштвене науке, орган Београдског правног факултета, Уредник Др. Михаило Илић.

Садржај бр. 6. књ. XXIX. (XLVI.) од децембра 1934. год.

Чланци: Др. Теодор Тарановски: Валтазар Божић (1834. — 1908.) (Поводом годишнице његовог рођења *in memoriam*); Др. Драгољуб Аранђеловић: О имовини скупљеној јавним прилозима за хумане сврхе; Др. Борђе Тасић: Теорија установе у француској; Др. Драгољуб Јовановић: Организовани капитализам. — Правна политика од Владимира Тимошкина. — Хронике: Међународно-правна од Др. Стевана Ћирковића; Административна од Др. Милана Владисављевића; Судска од Др. Радоја Вукчевића, Др. Адама П. Лазаревића, и Душана П. Мишића.

Мјесечник, гласило Правничког друштва у Загребу.

Уредници: Др. Едо Ловрић и Др. Иво Политео.

Садржај бр. 11. и 12. Год LX. за студени-проснац (новембар-децембар) 1934. год.

Докази истинитости код клевета надлештва и политичких тијела од Др. Метода До

леша" Кривично дјело кривоклетника од Владимира Тимошкина; Инспекција рада од Максима Турковића; Јавни биљежник-одвјетник од Ивана Станоша; Застара и отворење стечаја од Анте Миличића; *Tei Quel klausula* од Др. Михајла Вуковића; Социјална организација фашизма од Др. Јураја Шћетинца; Брачно право и конкордати од Др. Матије Белића.

Одвјетник, орган Адвокатске коморе у Загребу. Уредник Др. Иво Политео. Садржај бр. 1. од 14. јануара 1935. год.

Тарифа; Течевина за 1934. г.; Нелојална утакмица од Др. Т. Јанчковића; Одвјетништво, и јавно биљежништво; Оврхе на плаће јавних намјештеника; Одвјетничко право ретенције. — Вијести. — Разно.

Правосуђе, часопис за судску праксу. Уредник Стојан Јовановић. Владисници: Др. Иво Матијевић и Др. Фердо Чулиновић и Уреднички одбор. Издавач Живко Мациревић.

Садржај бр. 12. Год. III. од децембра 1934. год. — Посвећено Др. Валтазару Богичићу.

Алекса К. Матановић: Др. Валтазар Богичић, законодавац и државник, Др. Фердо Чулиновић: Стогодишњица рођења Валтазара Богичића. — Гикола П. Георгиев: Нови закони о судској струци у Бугарској. — Грађанско право: Др. Јован Савковић: Призивни систем нашега грађанског парничног поступка; Др. Иво Матијевић: О одговорности жељезница при превозу робе; Вес. М. Вукићевић: „Смисао § 80. мен. закона или: Ко може тражити амортизацију менице?"; Стеван Бранковић: О извршности пресуда; Милован Кнежевић: Треба ли проширити надлежности среских судова у имовинско правним захтевима; Дим. Танасијевић: Плаћа ли се такса пред изабраним судовима у деоби задругара?; Миодраг Б. Несторовић: О § 20. Закона о извршењу и обезбеђењу. — Кривично право: Леонид Гељфенбајн: Кондемнаторна пресуда при реалном стицају кривичног дела; Чедомир М. Стефановић: Поводом питања постављена у правосудној струци. — Љубомир Илић: „Око постављења у правосудној струци“.

Полисија, часопис за управно-полицијску и судску праксу. Власник и уредник Васа Лазаревић.

Садржај бр. 23-24. Год. XXI. од децембра 1934. год.

Нашим читаоцима од Уредништва; Опасно криминално стање од Др. Н. В. Краинског; Реч-две о сукобу надлежности по новом кривичном судском поступку од Јовице Б. Мијушковића; О смислу и улози правосудја од Душана П. Мишића; О идентификовању длака — околности у којима рад експерта микрографа може донети корисних обавештења при вођењу истраге — прегледом длака од В. Балтазара; *Reservatum domini* од Ник. И. Гајића; Сексуалне поремећености и злочин од Мих. Т. Банковића; Главна скупштина Савеза градова Краљевине Југославије од Љуб. Нинића; Један осветан недостатак у закону о сузбијању пољних болести од Милише В. Урошевића; Сваки свој сопствени детектив...; Делокруг среског начелника по закону о унутрашњој управи од Божидара Д. Вељковића; Колизација § 58. закона о лову од 27. априла 1893. год. и чл. 22. и 31. зак. о држању и ношењу оружја од 14. јула 1928. год. од Мирка Живановића; Јавна безбедност од А. Петровског; и т. д.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављено у Службеним новинама од 1. до 14. јануара 1935. год.

Бр. 4.-I, од 4. јануара 1935. год.:

1.) Уредба о женидби официра, војних чиновника, подофицира, каплара и редова (морнара): војске и морнарице, граничне трупе и жандармерије. — 2.) Решење о припајању граду Кумарово село: Пројевце, Доње Коњаре, Бедиње, Черкеско село и Биљановце — 3.) Уредба о измени § 58. Уредбе о судским оставама (депозитима) о издавању новача и новчаних вредности и о поступку с вредносним пошиљкама упућеним судовима. — 4.) Уредба о ступању на снагу законика о судском поступку у грађанским парницама на подручју Апелационог суда у Скопљу. — 5.) Уредба о изменама и допунама у Уредби Правног Факултета у Београду. — 6.) Промена имена села „Српска Трнова“ у „Доња Трнова“ и села „Турска Трнова“ у „Средња Трнова“. — 7.) Преглед државних расхода и прихода за месец новембар и за период април-новембар 1934. године по буџету за 1934/35. годину.

Бр. 14. — II, од 18. јануара 1935. год.:

8.) Закон о конвенцији о накнади штете радницима у несрећним случајевима при раду између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Републике Аргентине, закљученој у Буенос Ајресу 8. октобра 1928. године. — 9.) Уредба о преводу у надлежност Министра финансија Државне хипотекарне банке, Поштанске штедионице и Привилеговане аграрне банке. — 10.) Уредба о промени имена Општине Грк. — 11.) Измене и допуне Правилника о књижењу, руковању и трошењу прихода од егзекутивних трошкова и прихода од званичних образаца.

— 12.) Упуства за састав општинских буџета за буџетску 1935/36. годину. — 13.) Измене и допуне Правилника о помоћном особљу у апотекама. — 14.) Рок за подношење на преглед нежигосане бурдаи. — 15.) Ловостаја на зечева. — 16.) Измене и допуне у Наредби о осигурању државног саобраћајног особља за случај болести и несреће. — 17.) Измена чл. 12. Правилника о телефонској служби у унутрашњем саобраћају. — 18.) Решења Опште седнице Државног савета од 7. децембра 1934. год. бр. 38162/34. — 19.) Допуна Правилника о вијању застава на бродовима. — 20.) Образовање нове катастарске управе у Литији за срез литијски, Дравске бановине. — 21.) Издвајање засека „Долења Вас“ у општини Загорје, среза литијског, Дравске бановине, из места Топлице. — 22.) Комисија за полагање испита чиновничких приправника шумарске струке са факултетском спремом. — 23.) Извештај о раду Главне контроле у 1934. години. — 24.) Решење Мин. саобраћаја Бр. 3036/34. — 25.) Размена ратификационих инструмената о накнадном споразуму уз трговински уговор од 9. марта 1932., закључен и потписан у Бечу 9. августа 1933. — 26.) Телефонски саобраћај. — 27.) Правилник за извршење Уредбе о заштити земљорадника. — Исправка.

НОВЕ КЊИГЕ

Јован М. Јовановић: Борба за народно уједињење 1914-1918. Српски народ у XIX веку, књига 8. Београд, 1935. Стр. 150. Издање Издавачког и књиџарског предузећа Геца Кон А. Д.

André Tardieu: La Réforme de l'Etat. Les Idées maîtresses de „L'heure de la décision“. Paris, 1934. p. 142. Edition Flammarion.

Др. Вој. М. Вујанац Одбрана у процесу Др. Милете Новаковића и осталих. Београд, 1935. Стр. 30. Сопствено издање.

Илија М. Живанчевић: Новом покољењу. Београд, 1934. Стр. 123. Издање пишчево.

Др. Станко Мајцев: Коментар закона о градским општинама, Београд, 1935. Издање Издавачког и књиџарског предузећа Геца Кон А. Д. Стр. 335. (латиницом).

Др. Мијо Мирковић: Увод у економску политику. Београд, 1935. Издање Издавачког и књиџарског предузећа Геца Кон А. Д. Стр. 68.

Љуб. Радовановић: Царински зборник Краљевине Југославије. Београд, 1935. Издање Издавачког и књиџарског предузећа Геца Кон А. Д. Стр. 1364.

Споменица боравка Његовог Величанства Краља Александра I. на прослави 30-о годишнице Новосадске трговачке омладине дана 10. јуна 1934. год. у Новом Саду, 1934 Издање уредништва листа „Покрет“.